

**ความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีใน
บริษัทคู่ค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย SET 100**

**The Relationship between the Auditor Rotation Audit Tenure and Earnings
Management of Listed Companies in the Stock Exchange of
Thailand in SET 100 Index**

วิลานูช ผดุงเดช

Wilanoot Phadungdet

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy
Prince of Songkla University**

2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีใน
บริษัทลูกกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย SET 100

ผู้เขียน นางสาววิลาณูช ผดุงเดช

สาขาวิชา การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

.....ประธานกรรมการ

(ดร.กฤษดี ลิ่มอุสันโน)

(ดร.จิราภา ชาลาธราวัฒน์)

.....กรรมการ

(ดร.มัทนชัย สุทธิพันธุ์)

.....กรรมการ

(ดร.กฤษดี ลิ่มอุสันโน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(ดร.กฤษดี ลิ่มอุตันโน)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(นางสาววิลาณูช ผดุงเดช)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นางสาววิลาณูช ผดุงเดช)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
ผู้เขียน	นางสาววิลาณุช ผดุงเดช
สาขาวิชา	การบัญชี
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกันและเพื่อศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET 100 ระหว่างวันที่ 1 ก.ค. 2557 ถึง 31 ธ.ค. 2557 โดยการศึกษาครั้งนี้ ยกเว้นกลุ่มธุรกิจธนาคาร ประกันภัยและยกเว้นบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน บริษัทที่นำมาใช้จะต้องอยู่ใน SET 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2556 ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มี 47 บริษัท 235 กลุ่มตัวอย่าง การศึกษานี้ใช้รายการคงค้างที่ใช้ดุลพินิจของผู้บริหารที่วัดจากตัวแบบ Modified Jones ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum :Min) ค่าสูงสุด (Maximum : Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent – Sample T-Test) และมีตัวแปรควบคุม 5 ตัวแปร ได้แก่ อายุบริษัท ขนาดของบริษัท การเจริญเติบโต ประเภทของผู้สอบบัญชี และประเภทอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการจัดการกำไร โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ผลการศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลา

การเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้การจัดการกำไรต่างกัน โดยที่ค่าเฉลี่ยของทั้งกลุ่มตัวอย่างไม่ได้แตกต่างกันมากนัก และ การศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไร พบว่า การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการศึกษาเป็นช่วงหลังจากการประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีการกำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการ เปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปีจึงทำให้การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการ กำไร และเนื่องจากความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำจากปีก่อนๆมาช่วยแนะนำให้กิจการลด หรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไปจึงไม่ได้ทำให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ลดลง และพบว่าระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการ กำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 2 ปี มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 มี ระยะเวลาในการจ้างผู้สอบบัญชีให้เป็นผู้สอบบัญชีของกิจการไม่ยาวนานนัก ดังนั้น ระยะเวลาการ เป็นผู้สอบบัญชีของกิจการจึงอาจไม่ส่งผลต่อการจัดการกำไร ผลการศึกษาตัวแปรควบคุมที่ส่งผล ต่อการจัดการกำไร พบว่าอายุของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามการจัดการกำไรและ พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษานี้ ทำให้ทราบลักษณะและระยะเวลาของการ หมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 เป็น แนวทางในการปรับปรุงการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ หมุนเวียนผู้สอบบัญชี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งจะ ทำให้เพิ่มความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีและคุณภาพในการสอบบัญชีให้สูงขึ้น ช่วยให้นักลงทุน นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างใน SET 100 ไม่ได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เนื่องจากบริษัท เหล่านี้เป็นบริษัทที่อยู่ในความสนใจของนักลงทุน

Thesis Title	The Relationship between the Auditor Rotation Audit Tenure and Earnings Management of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index
Author	Miss Wilanoot Phadungdet
Major Program	Master of Accountancy
Academic Year	2014

ABSTRACT

This study provide four main objectives that are to test the difference of earnings management between auditor rotation and no auditor rotation, to test the difference of earnings management of the difference audit tenure, to test the relationship between the auditor rotation and earnings management and to test the relationship between the audit tenure and earnings management of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index

Population of this study is 47 listed companies in the SET 100 Index during the years 2009 to 2013, 235 firm are used as a sample of this study. Discretionary accruals estimated from the Modified Jones model are applied to determine the earnings management. Descriptive analysis, t-test and multiple regression are used to analyze the data.

As the result, Companies is without auditor rotation provide more earnings management than companies with auditor rotation. The results revealed that the auditor rotation and audit tenure have no effect on the earnings management. Moreover, the control variables, age, resource industry and services industry, are significantly affected to the earnings management.

This study can contribute the understanding in the extent and tenure of auditor rotation of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index. Moreover, this study provides the guidances for Thai regulations in developing audit quality.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
สารบัญ	(9)
รายการตาราง	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามคำศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่าเรือ	7
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพท่าเรือ	20
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี	22
แนวคิดเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	29
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
กรอบแนวคิดในการศึกษา	47
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
สมมติฐานการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	59

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไร	70
ผลการทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มี การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกัน	70
ความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็น ผู้สอบบัญชีต่างกัน	72
สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	72
บทที่ 5 บทสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ	
บทสรุป การอภิปรายผลการศึกษา	75
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	79
ข้อจำกัดในการศึกษา	81
ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
ภาคผนวก ข รายชื่อบริษัท	96
ภาคผนวก ค แบบเก็บข้อมูล	99
ภาคผนวก ง ประวัติผู้เขียน	101

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอุตสาหกรรม	52
2	ตารางแสดงวิธีที่ใช้ในการวัดค่าตัวแปร	58
3	ข้อมูลตัวแปรตาม : รายการคองค้ำงที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	62
4	ข้อมูลตัวแปรตาม : ระดับการจัดการกำไรโดยใช้รายการคองค้ำงที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	63
5	ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายการคองค้ำงที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม	63
6	ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายการคองค้ำงที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารแบ่งตามประเภทของสำนักงานสอบบัญชี	64
7	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ำ	65
8	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ำ	65
9	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	66
10	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : อายุของบริษัท	66
11	สัดส่วนข้อมูลตัวแปรอิสระ : อายุของบริษัท	66
12	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ขนาดของบริษัท	67
13	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ประเภทผู้สอบบัญชี	67
14	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : การเติบโตของบริษัท	68

รายการตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ประเภทของอุตสาหกรรม	68
16	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี กับการจัดการกำไร	70
17	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	72
18	ผลการทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัท ที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกัน	72
19	ทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน	73

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 รัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจซึ่งเป็นผลของการกู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวจากการแลกเปลี่ยนของค่าเงินบาทหลายประเทศในประเทศไทยต้องล้มลงเพราะการลงทุนในกิจการลูก (บริษัทในเครือ) ที่ล้มเหลวเพราะการไม่ได้สะท้อนต้นทุนทางการเงินที่แท้จริงจากเงินกู้ยืมที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ปัญหาเหล่านี้ถูกสะสมมานานก่อนที่รายงานของผู้สอบบัญชีจะรายงานความเสียหายในงวดนั้นๆออกมา ทำให้หลายฝ่ายกล่าวว่าส่วนหนึ่งมาจากการที่มาตรฐานการบัญชีไทยไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีสากล ทำให้รายงานการบัญชีที่ออกมานั้นไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดที่จะส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า เป็นผลให้นักลงทุนตลอดจนสถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อประเมินศักยภาพในการทำกำไรผิดไป จนทำให้การปล่อยสินเชื่อและระดมทุนทั้งในและต่างประเทศมากเกินไปกว่าระดับที่เหมาะสม (ทศลียา สังขสุวรรณ, 2548)

ในช่วงที่ผ่านมามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards : IAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards : IFRS) มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของการดำเนินธุรกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในโลกปัจจุบันได้ดีขึ้น เช่น การกู้ยืมเงินในปัจจุบันอาจจ่ายผลตอบแทนอ้างอิงตัวแปรอื่นแทนรูปแบบเดิมที่จ่ายเป็นดอกเบี้ย การกำหนดให้สวัสดิการพนักงานที่ต้องจ่ายในอนาคต (หนี้สินในภายหน้า) ต้องตั้งเป็นประมาณหนี้สินในรายงานฐานะการเงิน การกำหนดให้แสดงมูลค่ายุติธรรม (Mark to Market) เพื่อสะท้อนมูลค่าปัจจุบันของตราสารการเงินแทนราคาต้นทุนที่ได้มาเป็นต้น ฉะนั้นในการพิจารณาปรับปรุงหลักการบัญชียุคนี้ จะมุ่งเน้นให้งบการเงินสะท้อนข้อเท็จจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการด้านบัญชีของไทยสามารถเทียบเคียงได้กับ

มาตรฐานสากล การที่ประเทศต่างๆ ได้พยายามปรับหลักการบัญชีให้เป็นมาตรฐานสากลยิ่งขึ้นเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินหลายๆ ด้าน เช่น การเปรียบเทียบงบการเงินระหว่างกิจการอยู่บนมาตรฐานเดียวกัน การระดมทุนผ่านตลาดทุนทั่วโลกหรือหาผู้ร่วมทุนทำได้ง่ายขึ้น ต้นทุนในการจัดการระบบงานต่ำลงข้อมูลใน งบการเงินมีความชัดเจน โปร่งใสมากขึ้น เป็นต้น น่าจะดีขึ้นในแง่การจัดการกำไร

และจากการล่มสลายของบริษัทยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกาอย่าง “Enron” และ “Worldcom” กลับพบว่าผู้บริหาร ได้ให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนต่อตลาดหุ้น การสร้างข้อมูลเท็จเพื่อใ้ราคาหุ้นสูงเกินกว่าความเป็นจริงเพื่อให้นักลงทุนเข้ามาทำการซื้อขายหุ้นอย่างต่อเนื่องมีการใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ตัวเอง (Insider Trading) และพบว่าผู้บริหารมีข่าวพัวพันกับการตกแต่งบัญชี และผู้สอบบัญชีได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทำให้ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีได้อย่างเป็นอิสระ ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาเนื่องจากบริษัทที่มีปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่มักตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีแห่งเดียวหรือ Audit Partner เพียงคนเดียวเป็นระยะเวลานานทำให้ดูเหมือนว่าผู้สอบบัญชีอาจจะไม่เข้มงวดหรือละเลยนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารเลือกใช้ในกรณีที่มีมาตรฐานการบัญชีเปิดทางให้เลือกและเนื่องจากผู้สอบบัญชีก็พยายามที่จะรักษาลูกค้าไว้ให้อยู่กับผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชีให้นานเท่าที่จะเป็นไปได้จากปัญหาเรื่องความเป็นอิสระดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการที่จะต้องมีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Auditor Rotation) โดยการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีอาจจะทำในระดับของสำนักงานสอบบัญชี หรือในระดับของหุ้นส่วน (Audit Partner) การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชียังเป็นที่ถกเถียงในหลายประเทศ แต่การหมุนเวียนโดยการเปลี่ยน Audit Partner ได้มีการยอมรับมากกว่าและมีการดำเนินการไปแล้วในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Sarbanes-Oxley Act of 2002 ได้กำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปี ประเทศสหราชอาณาจักร ก็ได้กำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปี เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ได้มีการกำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปี โดยมีข้อกำหนดว่า ในรอบปีบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป ให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จัดให้

มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี หากผู้สอบบัญชีรายเดิมปฏิบัติหน้าที่สอบทานหรือตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทมาแล้วห้ารอบปีบัญชีติดต่อกันเว้นแต่บริษัทจดทะเบียนที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและมีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี (เกียรตินิยม คุณดิสฺข, 2552)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามมติของสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่สำหรับนักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินก็ยังไม่สามารถทราบได้ว่างบการเงินใดมีการจัดการกำไรหรือไม่ เนื่องจากกิจการที่มีการจัดกำไรจะเก็บข้อมูลกำไรที่แท้จริงไว้เป็นความลับ โดยมีเพียงผู้บริหารเท่านั้นที่จะรู้ข้อมูลที่แท้จริง จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกกับการจัดการกำไร เนื่องจากระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกส่งผลกระทบท่อรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนในการวัดการจัดการกำไร และศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีจะส่งผลกระทบต่อรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจผู้บริหาร และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ อายุบริษัท ขนาดบริษัท ประเภทของผู้สอบบัญชี การเติบโตของกิจการ ชนิดอุตสาหกรรมส่งผลต่อการจัดการกำไรหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน
3. เพื่อศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
4. เพื่อศึกษาระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 คาดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

1. เพื่อทดสอบทฤษฎีตัวแทนว่าสามารถอธิบายหรือนำไปเป็นแนวทางในตกแต่งตัวเลขทางบัญชีหรือการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
2. เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีและการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
3. เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้นักวิจัยที่สามารถนำไปใช้เพื่อขยายขอบเขตของงานวิจัยในอนาคต

ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

1. ทำให้ทราบลักษณะและระยะเวลาของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
2. ทำให้ทราบระดับของการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100
3. เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในการพิจารณาช่วงระยะเวลาที่จะบังคับให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และระดับของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี
4. เป็นแนวทางให้สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ใช้เป็นข้อมูลสำหรับออกข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน เช่น ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูก

5. เป็นประโยชน์ต่อนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ สำหรับเป็นแนวทางในการวัดระดับการจัดการกำไรประกอบกับข้อมูลอื่นๆ เพื่อให้การวิเคราะห์หลักทรัพย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. เพื่อเป็นแนวทางให้แก่เจ้าหน้าที่ สถาบันการเงิน นักลงทุน และผู้ใช้งบการเงินอื่นๆ ได้ตระหนักและระมัดระวังในการใช้ข้อมูลทางการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมและป้องกันการจัดการกำไรต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าและการจัดการกำไรจากข้อมูลงบการเงินประจำปี พ.ศ. 2552-2556 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ใช้จำนวนดัชนี SET100 ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2557 ทั้งนี้ไม่รวมบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจธนาคาร การเงิน และประกันภัย เนื่องจากโครงสร้างทางการเงินของบริษัทเหล่านี้แตกต่างจากธุรกิจอื่น นอกจากนี้ยังยกเว้นบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเนื่องจากการตรวจสอบโดยหน่วยงานราชการตามข้อบังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ดำเนินการในปีการศึกษา 2557 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม 2557

1.5 นิยามศัพท์

การจัดการกำไร (Earnings Management) หมายถึง การตกแต่งผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล โดยใช้ดุลยพินิจในการทำงานการเงินหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางบัญชี เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผู้ลงทุน เจ้าหนี้เงินกู้หรือผู้ใช้งบการเงินอื่นซึ่งเป็นการบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริงของบริษัท (แววัน ปรางค์วัช, 2545)

ผู้สอบบัญชี (Auditor) หมายถึง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant) ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ทำการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนและปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ได้ตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี (จิราภรณ์ พินิจนรัชย์, 2550)

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Auditor Rotation) หมายถึง การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นหุ้นส่วนทุกห้าปี(หรืออาจเปลี่ยนก่อนถึงกำหนดห้าปี) ตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2548 ซึ่งอาจจะเป็นการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีผู้เป็นหุ้นส่วนภายในสำนักงานเดียวกันหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีต่างสำนักงานก็ได้ (จิราภรณ์ พินิจนรัชย์, 2550)

รายการคงค้าง (Accruals) หมายถึง ผลจากการบันทึกรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งกิจการต้องบันทึกเพื่อเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไป ถึงแม้จะยังไม่ได้รับเงินสดเข้ามาหรือจ่ายออกไปก็ตามซึ่งจะกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการในอนาคต (จิราภรณ์ พินิจนรัชย์, 2550)

ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ(Tenure) หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีได้รับการแต่งตั้งจากกิจการให้ทำการตรวจสอบบัญชี (มีสิทธิ์ แมคคี่, 2549)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกำไร (Earning Management)
- 2.2 แนวคิดคุณภาพกำไร (Quality of Earning)
- 2.3 แนวคิดคุณภาพการสอบบัญชี
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.5.1 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกำไร (Earning Management)

ผลกำไรเป็นข้อมูลทางบัญชีที่ผู้ใช้งบการเงินต้องทราบเพื่อใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปะพร ศรีจันทพร, 2552) ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวัดผลกำไรมีดังนี้ ต่อไปนี้

1. ผู้ใช้งบการเงินอาจใช้ผลกำไรในการคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและผลกำไรในอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
2. ผู้ใช้งบการเงินอาจใช้ผลกำไรในการประเมินผลการบริหารและการจัดการของฝ่ายบริหารของกิจการ
3. ผู้ใช้งบการเงินอาจใช้ผลกำไรในการตัดสินใจว่าควรขายหรือควรถือเงินลงทุนในกิจการนั้นต่อไป
4. กิจการอาจใช้ผลกำไรในการกำหนดนโยบายทางการเงินและการจัดการที่สำคัญ เช่น นโยบายการจ่ายเงินปันผล การจ่ายภาษีเงินได้ เป็นต้น

ผลกำไรเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญต่อบริษัทเป็นอย่างมากสาเหตุนี้จึงทำให้ผู้บริหารหลายคนมีความพยายามในการจัดการกำไรเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองผ่านการเปิดเผยงบการเงิน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าบริษัทที่ทำการจำหน่ายหุ้นอาจมีการจัดการกำไรให้สูงขึ้นก่อนการจำหน่ายหุ้น เพื่อดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนหรือเพื่อเพิ่มมูลค่าหุ้นให้สูงขึ้นจึงทำให้กำไรที่บริษัททำการเปิดเผยผ่านงบการเงินอาจมีทั้งกำไรที่เกิดขึ้นและกำไรที่เกิดจากการจัดการกำไร

การจัดการกำไร หมายถึง การที่ผู้บริหารมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการไปแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่เปิดเผยต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอกโดยมีเจตนาเพื่อสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ (Schipper, 1989 cited in Dechow and Skinner, 2000)

Healy and Wahlen (1999) กล่าวว่า การจัดการกำไรจะเกิดขึ้น เมื่อฝ่ายบริหารใช้ดุลยพินิจของตนเองอยู่เบื้องหลังการจัดทำรายงานการเงินผ่านการรับรู้เหตุการณ์ทางการค้าหรือการนำทางเลือกทางบัญชีมาใช้เพื่อสร้างความเข้าใจผิดต่อผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัท

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วจึงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการกำไร คือ ความพยายามของฝ่ายบริหารในการควบคุมกำไรให้มากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริงก็ได้ ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งบริษัทที่ทำการจำหน่ายหุ้นสามัญมักจะมีการจัดการกำไรให้สูงขึ้นเพื่อดึงดูดใจให้นักลงทุนเข้ามาซื้อหุ้นของบริษัทหรือเพื่อสร้างมูลค่าหุ้นให้สูงขึ้นจริง (ปัทมา คุณสิงห์, 2556)

2.1.1 แรงจูงใจในการจัดการกำไร

ศราวุธ เรืองสุวรรณ (2548) ได้อธิบายสาเหตุที่เป็นแรงจูงใจในการจัดการกำไรไว้ดังนี้

1. ผลตอบแทนหรือแผนการจ่าย โบนัสที่ขึ้นกับผลประโยชน์ (Management Compensation and Bonus Plan)

ผู้บริหารจะจัดการกำไรให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงเพื่อเพิ่มผลตอบแทนให้กับตนเอง โดยผลตอบแทนดังกล่าว ได้แก่ สิทธิในการซื้อหุ้นสามัญล่วงหน้า เงินเดือนหรือโบนัส เป็นต้น เนื่องจากผลตอบแทนของผู้บริหารมักขึ้นอยู่กับกำไรที่ได้จากการดำเนินงานในช่วงนั้นจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารจัดการกำไร แต่หากกำไรที่กำหนดไว้มีความแตกต่างจากกำไรที่เกิดขึ้นจริงขณะนั้นแตกต่างกันมากแรงกระตุ้นจากผลตอบแทนจะไม่ส่งผลอันใด

2. เงื่อนไขในการกู้ยืมและภาระผูกพัน (Debt Covenants and Contractual Obligations)

ในการกู้ยืมผู้กู้ยืมจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ให้กู้และโดยทั่วไปเงื่อนไขเหล่านี้มักระบุเกี่ยวกับจำนวนเงินหรืออัตราส่วนทางการเงินที่ลูกหนี้ต้องรักษาระดับเป้าหมายไว้เพราะหากไม่สามารถรักษาเป้าหมายตามที่เจ้าหนี้กำหนดอาจนำไปสู่การเจรจาประนีประนอมใหม่ที่อาจทำให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมากหรือการลดวงการค้าชำระหนี้ลง ส่งผลให้ลูกหนี้ต้องหาเงินสดมาชำระหนี้เร็วขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ที่บริษัทจะสามารถเข้าสู่ตลาดตราสารหนี้ได้บริษัทอาจจะจัดการกำไรเหตุผลเหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจในการจัดการกำไรของฝ่ายบริหาร

3. ความสม่ำเสมอของผลประกอบการที่รายงานต่อสาธารณชน (Income Smoothing)

นักลงทุนและนักวิเคราะห์มักจะใช้ข้อมูลกำไรในปัจจุบันไปพยากรณ์กำไรในอนาคต หากกำไรของกิจการมีความสม่ำเสมอส่งผลให้นักลงทุนหรือนักวิเคราะห์คาดการณ์ผลประกอบการในอนาคตได้ง่ายขึ้น ภายใต้แนวคิดนี้นักลงทุนจะเต็มใจชำระราคาที่สูงกว่าเดิมเพื่อให้ได้มาซึ่งหุ้นที่มีผลประกอบการสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ฝ่ายบริหารต้องการจัดการกำไรโดยเพิ่มกำไรปีที่กำไรที่แท้จริงตกต่ำผิดปกติและลดกำไรลงในปีที่กำไรที่แท้จริงสูงขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้กำไรของบริษัทไม่หวือหวามากนัก

4. การรักษาระดับความเติบโตของผลการดำเนินงาน

แนวคิดนี้ใกล้เคียงกับการรักษาความสม่ำเสมอของผลประกอบการที่รายงานต่อสาธารณชน (Income Smoothing) คือ การจัดการกำไรให้ลดลงในปีที่กำไรที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้นและจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้นเมื่อปีนั้นกำไรที่แท้จริงตกต่ำลง แต่แตกต่างกันคือ ตามแรงกระตุ้นนี้ฝ่ายบริหารจะรายงานกำไรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีเพื่อดำรงการเติบโตของกำไร เนื่องจากมีหลักฐานบ่งบอกว่า เมื่อบริษัทไม่สามารถรักษาการเจริญเติบโตของผลประกอบการโดยการลดผลกำไรลงในงวดเดียวมีผลให้ราคาหุ้นลดลงอย่างมหาศาลสิ่งนี้จึงเป็นแรงจูงใจของการจัดการกำไร

5. การประกาศกำไรที่เป็นไปตามการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์ (Meeting Analysis' Consensus)

หากฝ่ายบริหารเชื่อว่าราคาหุ้นของบริษัทจะลดลงอย่างมีสาระสำคัญหากกำไรที่ประกาศต่อสาธารณชนนั้นน้อยกว่ากำไรที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ไว้ ความเชื่อนี้จะนำมาสู่แรงกระตุ้นให้มีการจัดการกำไรให้เป็นไปหรือสูงกว่าการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์

นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุอื่นๆ ที่เป็นแรงจูงใจในการจัดการกำไรของบริษัท เช่น การจัดการงบการเงินให้มีความแข็งแกร่งเพื่อเพิ่มศักยภาพในการรวบรวมกิจการ การจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามแผนและงบประมาณที่ตั้งไว้ และการปกปิดรายการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

2.1.2 แรงจูงใจในการจัดการกำไรในตลาดทุน(Incentive to Manage Earnings in Capital Market)

Dechow and Skinner (2000) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการจัดการกำไรในตลาดทุนเพื่ออธิบายสาเหตุที่ฝ่ายบริหารมีการจัดการกำไรก่อนการจำหน่ายหุ้น โดยพบว่าฝ่ายบริหารจัดการกำไรเพื่อนำกำไรไปใช้ในการเปรียบเทียบขั้นต้น โดยการหลีกเลี่ยงการขาดทุน สร้างกำไรให้สูงขึ้นเพื่อให้กำไรเป็นไปตามความคาดหวังของนักวิเคราะห์ในแต่ละไตรมาสแต่หากภายหลังนักลงทุนพบว่าตัวเลขที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นั้นไม่มีความต่อเนื่องและกำไรลดลงจะทำให้ราคาของหุ้นลดต่ำลง ดังเช่นการศึกษาของ Lakonishok et al.(1994) ที่พบว่าเมื่อบริษัทดึงจุดใจนักลงทุนโดยการเปิดเผยกำไรที่สูง นักลงทุนจะมีความคาดหวังสูงเกี่ยวกับกำไรและการเติบโตของธุรกิจในอนาคต ส่งผลให้ราคาเสนอซื้อหุ้นสูงขึ้น แต่ราคาหุ้นจะลดต่ำลงในภายหลังเมื่อกำไรที่คาดไว้ไม่เกิดขึ้นในอนาคต

2.1.3 รูปแบบของการจัดการกำไร

Abdelghany (2005 : 1004-1007) ได้จำแนกรูปแบบการจัดการกำไร ดังต่อไปนี้

1. Big Bath เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างค่าใช้จ่ายครั้งใหญ่เพียงครั้งเดียว กำไรลดลงอย่างมากในครั้งนี้ และจะปรับตัวสูงขึ้นในงวดถัดไปแต่ Big Bath จะมีแค่การปรับโครงสร้างเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ในปี 2001 Cisco Systems Inc. มีการปรับกำไรลดลง 4 พันล้านดอลลาร์ และมูลค่าส่วนมากประมาณ 2.5 พันล้าน มาจากการลดมูลค่าสินค้าคงเหลือ และการตัดรายการสินค้าคงเหลือมากกว่า 1 พันล้านดอลลาร์ ตัวอย่างนี้เป็นการใช้การบัญชีแบบระมัดระวังที่รุนแรงเกินไปในงวดเดียวซึ่งอาจส่งผลต่องบการเงินในอนาคตได้

2. Abuse of Materiality เกิดจากการที่นักบัญชีมีการจัดการกำไรโดยอาศัยหลักความมีสาระสำคัญในช่วงเตรียมงบการเงิน ซึ่งหลักสาระสำคัญนี้มีขอบเขตกว้างและมีความยืดหยุ่นไม่มีอะไรที่บ่งบอกแน่ชัดว่ารายการที่มีสาระสำคัญหรือไม่

3. Cookie Jar ในงวดที่มีผลการดำเนินงานที่ดี เทคนิคนี้สามารถลดกำไร โดยการตั้งสำรองที่สูงเกินจริง ตั้งค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไปและตัดรายบัญชีเพียงครั้งเดียวในงวดที่ผลการดำเนินงานลดลง

เทคนิคนี้จะช่วยเพิ่มกำไรให้สูงขึ้น โดยการกลับรายการคงค้างและการลดค่าใช้จ่ายในงวดนั้น (Kokozka, 2003 cited in Abdelghany, 2005: 1005)

4. Round -Tripping, Back -to -Back and Swaps เกิดจากการขายสินทรัพย์ที่ไม่ใช้กับบริษัทอื่นและซื้อกลับมาในราคาเดิมเรียกเทคนิคว่า Round -Tripping ส่วน Back -to -Back ใช้กระบวนการเดียวกันกับ Round -Tripping แต่มีระยะเวลาที่ช้ากว่า และ Swaps เกิดจากการสร้างรายได้เทียมเพื่อทำให้รายได้มีมากขึ้นทั้งด้านผู้ซื้อและผู้ขาย (Kokozka, 2003 cited in Abdelghany, 2005: 1005)

5. Timing of Adoption of Mandatory Accounting Standards เป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหารที่จะเลือกเอามาตรฐานการบัญชีที่ประกาศใช้มาเริ่มต้นถือปฏิบัติในงวดใด เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีมีการผ่อนปรนวันเริ่มต้นในการปฏิบัติจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสามารถเลือกวันที่เริ่มนำมาตรฐานมาใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของกิจการให้ดูดี (Ayres, 1994 cited in Abdelghany, 2005: 1006)

6. Voluntary Accounting Changes เป็นการจัดการกำไรวิธีหนึ่งที่ผู้บริหารนำมาใช้โดยการเปลี่ยนหลักการบัญชีที่ยอมรับ โดยทั่วไปไปสู่อีกหลักการบัญชีหนึ่งผู้บริหารเชื่อว่าจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานได้ดีกว่า แต่บริษัทไม่สามารถเปลี่ยนวิธีการทางบัญชีได้บ่อยมากนัก ดังนั้นการจัดการกำไรวิธีนี้มักเกิดขึ้นในงวดบัญชีเดียวมากกว่าที่จะเกิดขึ้นในหลายๆ งวดบัญชี

7. Conservative Accounting การบัญชีตามหลักความระมัดระวังเป็นวิธีทางบัญชีในการรับรู้สินทรัพย์ในมูลค่าที่ต่ำ เช่น บัญชีวิจัยและพัฒนา หากรับรู้เป็นต้นทุนของสินทรัพย์และมีการตัดจำหน่ายภายหลังจะ Conservative มากกว่าการรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย การบัญชีตามหลักความระมัดระวังไม่ได้มีผลกระทบกับงบแสดงฐานะการเงินเพียงเท่านั้นแต่มีผลกระทบกับงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จด้วย บัญชีตามหลักความระมัดระวังมีผลต่อคุณภาพกำไรของกิจการเพราะเปิดโอกาสให้มีการรายงานกำไรอย่างยืดหยุ่นผ่านการตั้งสำรองต่างๆ ตามดุลยพินิจของผู้บริหาร (Perman and Zhang, 2002 cited in Abdelghany, 2005: 1006)

8. Using the Derivative เป็นการจัดการกำไรผ่านวิธีการประเมินมูลค่ายุติธรรม ซึ่งผู้บริหารสามารถที่จะบริหารกำไรผ่านส่วนนี้ได้เพราะการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมนั้นจะมีการรับรู้ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

2.1.4 การจัดการกำไรจากรายการคงค้าง

การจัดการกำไรทำได้หลายวิธี เช่นการเปลี่ยนแปลงทางการบัญชี การเก็ยกกำไร และการใช้รายการคงค้าง เป็นต้น แต่สำหรับการศึกษาในครั้งนี้จะทดสอบการจัดการกำไรโดยใช้การเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) กำหนดให้บริษัทต้องจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดและบริษัทต้องรับรู้รายการเป็นสินทรัพย์หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย เมื่อรายการเหล่านั้นเป็นไปตามนิยามและเกณฑ์การรับรู้รายการตามที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชี

แม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2552) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์คงค้างไว้ว่า “เกณฑ์คงค้าง” หมายถึงรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีจะรับรู้เมื่อเกิดขึ้นมิใช่รับรู้เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสดหรือรายการที่เทียบเท่าเงินสด โดยรายการต่างๆจะบันทึกและแสดงในงบการเงินตามงวดที่เกี่ยวข้อง” ดังนั้นงบการเงินที่จัดขึ้นตามเกณฑ์คงค้างจะช่วยให้นักลงทุนสามารถทราบถึงข้อมูลในอดีตและภาระผูกพันของบริษัทในอนาคตได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนในการตัดสินใจลงทุนได้

จากความหมายของเกณฑ์คงค้างจึงสรุปได้ว่า บริษัทจะรับรู้รายการทางบัญชีเมื่อเกิดรายการ มิได้รับรู้เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสด จึงทำให้รายการเหล่านี้ คือ รายได้รับล่วงหน้า ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า รายได้ค้างรับ และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ซึ่งในแต่ละรายการล้วนเป็นภาระผูกพันของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่จะได้มาหรือเสียไปในอนาคตทั้งสิ้น จากความยืดหยุ่นของเกณฑ์คงค้างที่สามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจทางบัญชีในการรับรู้รายการจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารสามารถจัดการกำไรให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ โดยรายการคงค้างสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. รายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ (Non- Discretionary Accruals: NDA) ในส่วนนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไรเพราะเป็นรายการคงค้างที่เกิดจากการดำเนินงานปกติของบริษัท
2. รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจทางบัญชีของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals: DA) หมายถึง รายการคงค้างที่ฝ่ายบริหารมีอิทธิพลในการตัดสินใจในการที่จะรับรู้รายการวัดมูลค่า รวมถึง การตัดรายการทางบัญชีนี้ออกจากงบการเงินโดยอาศัยช่องว่างของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปในการตัดสินใจซึ่งรายการเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกำไรได้

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจทางบัญชีของฝ่ายบริหารจะใช้เป็นตัวแทนที่แสดงถึงการจัดการกำไรและ Teoh, Welch, and Wong (1998: 1939-1940) ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามช่วงเวลา ดังนี้

1. รายการคงค้างระยะสั้น (Current Accruals) เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์และหนี้สินหมุนเวียนที่สนับสนุนการดำเนินงานของบริษัทในแต่ละวัน เช่น การเร่งรับรู้รายได้จากการขาย การชะลอเวลารับรู้ค่าใช้จ่าย เป็นต้น รายการคงค้างระยะสั้นเป็นรายการคงค้างที่ผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจได้มากกว่ารายการคงค้างระยะยาว

2. รายการคงค้างระยะยาว (Long-Term Accruals) เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์และหนี้สินระยะยาว เช่น การชะลอค่าเสื่อมราคา การลดภาษีเงินได้ค้างจ่าย เป็นต้น

2.1.5 ตัวแบบในการทดสอบการจัดการกำไร

การทดสอบการจัดการกำไรเป็นเรื่องที่มีนักวิจัยให้ความสนใจและศึกษาอย่างแพร่หลายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดหลายแนวคิดเพื่อนำมาใช้ในการทดสอบการจัดการกำไรซึ่งตัวแบบที่ถูกนำมาใช้ในการทดสอบการจัดการกำไรมี 2 แนวคิดที่ได้รับความนิยม ได้แก่ แนวคิดในการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีประมาณการรายการคงค้าง และแนวคิดในการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีวัดคุณภาพรายการคงค้างดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.5.1 แนวคิดในการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีประมาณการรายการคงค้าง

เนื่องจากรายการคงค้างที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เกิดจากการจัดการกำไรทั้งหมดแต่เป็นรายการคงค้างที่เกิดจากการดำเนินงานปกติของบริษัท ดังนี้

$$\text{Total Accruals} = \text{Non Discretionary Accruals} + \text{Discretionary Accruals}$$

การทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีประมาณการรายการคงค้าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals)

ขั้นตอนที่ 2 การคำนวณรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ (Non Discretionary Accruals)

ขั้นตอนที่ 3 การคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals)

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณรายการคงค้างรวม

Belkaoui (2004: 457) กล่าวว่า รายการคงค้างรวมสามารถคำนวณได้ 2 แนวคิด คือ แนวคิดงบแสดงฐานะการเงินและแนวคิดกระแสเงินสด

1. รายการคงค้างตามแนวคิดงบแสดงฐานะการเงิน

จากการศึกษางานวิจัยของ Jones (1991) จะใช้การเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างหรือรายการทุนหมุนเวียน (Working Capital) มาคำนวณรายการคงค้างรวมโดยนำรายการสินทรัพย์หมุนเวียนที่ไม่ใช่เงินสดหักด้วยรายการหนี้สินหมุนเวียนที่ไม่รวมการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่จะถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี นอกจากนั้นต้องหักด้วยรายการค่าเสื่อมราคาและตัดจำหน่าย ดังนี้

$$TA = \Delta CA - \Delta CASH - \Delta CL + \Delta DEBT - DEP$$

โดยที่	TA	คือ รายการคงค้างรวม
	ΔCA	คือ การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน
	ΔCL	คือ การเปลี่ยนแปลงหนี้สินหมุนเวียน
	$\Delta DEBT$	คือ การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่จะถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี
	DEP	คือ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

2. รายการคงค้างตามแนวคิดกระแสเงินสด

$$TA = NI - CFO$$

โดยที่	TA	คือ รายการคงค้างทั้งหมด
	NI	คือ กำไรสุทธิก่อนภาษี
	CFO	คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 การคำนวณรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ

วิธีนี้ใช้ประมาณการรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารจะหาได้โดยการคำนวณย้อนกลับโดยการนำรายการคงค้างรวมลบด้วยรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติของบริษัท ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงต้องหาตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการประมาณค่ารายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ

Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ได้ทำการศึกษาตัวแบบที่นำมาใช้ในการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีรายการคงค้าง ในขั้นตอนการคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารผ่านวิธีการคำนวณรายการคงค้างได้ถูกต้องมากขึ้น โดยตัวแบบที่นำมาใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

The Healy Model (1985)

ตัวแบบนี้ใช้ทดสอบการจัดการกำไร โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างรวมผ่านตัวแปรของการจัดการกำไรที่มีการแบ่งส่วน (Partition Variable) การศึกษาการจัดการกำไรครั้งนี้แตกต่างเป็นอย่างมากกับงานวิจัยอื่นๆ เนื่องจากตัวแบบนี้ประมาณการว่ามีการจัดการกำไรอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในทุกงวดบัญชีในตัวแบบนี้ค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างรวมจากการประมาณการในงวดสามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนของรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ จากตัวแบบนี้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามงวดเวลา การคำนวณมีการใช้ข้อมูลในอดีตเพียงอย่างเดียวซึ่งเหมาะกับบริษัทที่มีข้อมูลมาก่อนข้างนี้แล้วดังสมการต่อไปนี้

$$NDA_t = \frac{1}{n} \sum_i n \left(\frac{TA_t}{AT-1} \right)$$

โดยที่ NDA_t คือ การประมาณรายการคงค้าง

TA_t คือ รายการคงค้างทั้งหมด โดยปรับด้วยขนาดของสินทรัพย์รวมแล้ว

T คือ จำนวนปีที่ใช้ในการประมาณค่า

The DeAngelo Model (1986)

ตัวแบบนี้จะทดสอบการจัดการกำไร โดยหาผลต่างของรายการคงค้างรวมกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร โดยมีสมมติฐานว่ามีค่าเป็นศูนย์แปลว่าไม่มีการจัดการกำไร ดังนั้นจะใช้รายการคงค้างในงวดบัญชีก่อนหน้าเป็นรายการคงค้างที่เกิดจากการดำเนินงานปกติในปีนี้ ใช้เพียงข้อมูลภายในอดีตเท่านั้นโดยให้น้ำหนักกับข้อมูลปีล่าสุดดังสมการต่อไปนี้

$$NDA_t = TA_{t-1}$$

ตัวแบบทั้งสองที่กล่าวมามีแนวคิดที่คล้ายกันคือ ทั้งสองใช้รายการคงค้างรวมเป็นตัวแทนของรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ หากรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติมีค่าคงที่และรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเท่ากับศูนย์ ตัวแบบทั้งสองจะปราศจากความคลาดเคลื่อน แต่ในความเป็นจริงแล้วรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละงวด ดังนั้นตัวแบบทั้งสองจึงมีแนวโน้มว่าอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการคำนวณได้ ดังนั้นจึงต้องดูความเหมาะสมในการนำไปใช้ซึ่ง Kaplan (1985) ได้กล่าวว่า รายการคงค้างจากการดำเนินงานจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจ ดังนั้นสมมติฐานที่ว่ารายการคงค้างจากการดำเนินงานตามปกติค่าคงที่นั้น ไม่น่าจะเป็นไปได้

The Jones Model

$$NDA_{i,t} = \alpha_1(1/A_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_{i,t} / A_{i,t-1}) + \alpha_3(PPE_{i,t} / A_{i,t-1})$$

โดยที่ $\Delta REV_{i,t}$ คือ การเปลี่ยนแปลงในยอดขายของบริษัท i ในปีที่ t

$PPE_{i,t}$ คือ รายการที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ของบริษัท i ในปีที่ t

α_1 , α_2 และ α_3 จะคำนวณมาจากสมการคงค้างรวมโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Square Method) ดังนี้

$$TA_{i,t} = \alpha_1(1/A_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_{i,t} / A_{i,t-1}) + \alpha_3(PPE_{i,t} / A_{i,t-1})$$

The Modified Jones Model

Dechow *et al.* (1995) ได้พัฒนาตัวแบบในการวิเคราะห์การจัดการกำไรของ Jones (1991) มาเป็น Modified Jones Model เพื่อลดความผิดพลาดจากการรับรู้รายได้จากยอดขาย ตัวแบบนี้พัฒนามาจาก Jones Model (1991) ในส่วนของการคำนวณรายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติ (Non - Discretionary Accruals) โดยนำเอาการเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้มาหักออกจากรายการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่ได้มาจากยอดขาย ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่า การจัดการกำไรผ่านยอดขายเชื่อจะทำให้ง่ายกว่าการจัดการกำไรผ่านยอดขายที่เป็นเงินสด

$$NDA_{i,t} = \alpha_1(1/A_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_{i,t} - \Delta AR_{i,t} / A_{i,t-1}) + \alpha_3(PPE_{i,t} / A_{i,t-1})$$

โดยที่ $AR_{i,t}$ คือ การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้ของบริษัท i ในปี t

The Industry Model

ตัวแบบนี้ได้มาจากการศึกษาของ Dechow and Sloan (1991) มีเป้าหมายคล้ายคลึงกับ Jones Model คือ พยายามที่จะลดแนวคิดที่ว่ารายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติคงที่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามตัวแบบนี้ไม่ได้ใช้เพื่อคำนวณหารายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติโดยตรง แต่จะใช้วิเคราะห์รายการจากการดำเนินงานปกติผ่านบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน

$$NDA_i = Y_1 + Y_2 \text{median}_i(TA_i)$$

โดยที่ $\text{median}_i(TA_i)$ คือ ค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างทั้งหมดถ่วงน้ำหนักด้วยสินทรัพย์รวมในปี $t-1$

Y_1, Y_2 คือ ค่าพารามิเตอร์ของบริษัทโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ในการประมาณค่าในแต่ละงวด

จากการศึกษาของ Dechow *et al.* (1995) ได้เสนอว่า ตัวแบบที่นำไปใช้คำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นตัวแทนของการจัดการกำไรได้ดีที่สุดคือ The Modified Jones Model (1991)

Performance Model

Kothari, Leon and Wasley (2005) ได้กล่าวว่าตัวแบบที่นำมาใช้ทดสอบรายการคงค้างหรือกำไรนั้น มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานในอดีตหรือปัจจุบันของบริษัทด้วยสาเหตุนี้จึงควรนำผลการดำเนินงานของบริษัทมาใช้เป็นตัวแบบ หากไม่นำมาคำนวณด้วยจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการทดสอบรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนั้น Kothari *et al.* (2005) จึงนำอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เข้ามาเป็นตัวแปรต้นในตัวแบบการคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนี้

$$NDA_{i,t} = \alpha_{0i,t}(1/A_{i,t-1}) + \alpha_{1i,t}(\Delta REV_{i,t} - \Delta AR_{i,t} / A_{i,t-1}) + \alpha_{2i,t}(PPE_{i,t} / A_{i,t-1})$$

โดยที่ $ROA_{i,t}$ คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท i ในปีที่ t

ขั้นตอนที่ 3 การคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

เมื่อได้รายการคงค้างจากการดำเนินงานปกติแล้วจะนำไปลบรายการคงค้างรวมเพื่อหารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนี้

$$DA_{i,t} = TA_{i,t} - NDA_{i,t}$$

2.1.5.2 แนวคิดในการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธีวัดคุณภาพรายการคงค้าง

การจัดการกำไรตามวิธีประมาณการรายการคงค้างเป็นวิธีที่นิยมนำมาใช้ทดสอบระดับการจัดการกำไรอย่างแพร่หลาย จนต่อมามีการโต้แย้งถึงข้อผิดพลาดจากการวัดตามวิธีนี้ เนื่องจากระดับของรายการคงค้างนั้น ได้มาจากการประมาณค่าซึ่งทำให้ผลการทดสอบคลาดเคลื่อนได้จนทำให้เกิดแนวคิดการวัดคุณภาพรายการคงค้างขึ้น โดยใช้ความแตกต่างของกระแสเงินสดในแต่ละช่วงเวลาใช้ในการทดสอบการจัดการกำไรดังนี้

DD Model

Dechow and Dichev (2002) ได้โต้แย้งการทดสอบการจัดการกำไร โดยใช้วิธีประมาณการรายการคงค้างว่าค่าที่ได้มาจากสมมติฐานหรือการประมาณค่าซึ่งอาจมีความผิดพลาดได้คุณภาพในการวัดรายการคงค้างและกำไรจะลดลงตามขนาดของการวัดรายการคงค้างที่คลาดเคลื่อนดังนั้น

Dechow and Dichev (2002) จึงได้พัฒนาตัวแบบขึ้นมาใหม่เพื่อทดสอบการจัดการกำไร ที่เรียกว่า DD Model ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของกระแสเงินสดในแต่ละช่วงเวลาใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่า Residuals เป็นตัวแทนของคุณภาพรายการคงค้าง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่า Residuals มีค่ามากแสดงให้เห็นถึงการจัดการกำไรที่สูง ดังนี้

$$TA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t-1} + \beta_2 CFO_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t+1} + \varepsilon_t$$

โดยที่ $TA_{i,t}$ คือ รายการคงค้างหมุนเวียนรวมของบริษัท i ในปี t

CFO_{t-1} คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี $t-1$

$CFO_{i,t}$ คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี t

$CFO_{i,t+1}$ คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ในปี $t+1$

ε_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการ

Modified DD Model

McNichols (2002) ได้เสนอแนะว่าตัวแบบของ Dechow and Dichev (2002) ยังมีข้อจำกัดอยู่ ทำให้ McNichols (2002) ทำการพัฒนาตัวแบบนี้โดยการนำเอาตัวแบบของ Jones Model เข้ามาใช้ใน DD Model เนื่องจาก Jones Model (1991) แสดงให้เห็นถึงการประมาณการรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับกระแสเงินสด เช่นเดียวกับรายการคงค้างจากการดำเนินปกติ โดยการเพิ่ม ΔREV และ PPE เข้าไปผู้วิจัยพบว่าเมื่อเพิ่มตัวแปรสองตัวนี้เข้าไปในตัวแบบจะทำให้สามารถทดสอบการจัดการกำไรได้ดีขึ้น โดยสมการมีดังต่อไปนี้

$$\Delta WC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t-1} + \beta_2 CFO_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t+1} + \beta_4 \Delta REV_{i,t} + \beta_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_t$$

โดยที่ $\Delta REV_{i,t}$ คือ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของบริษัท i ในปี t

PPE คือ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิของบริษัท i ในปี t

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวแบบของ Kothari et al. (2005) มาใช้ในการทดสอบการจัดการกำไร เพราะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก Kothari et al. (2005) ได้กล่าวว่า ตัวการทดสอบการจัดการกำไรด้วยรายการคงค้างนั้น วิธี Performance Approach เป็นวิธีที่มีความ

เหมาะสมและมีความสามารถในการวัดมากกว่าการทดสอบการจัดการกำไรตามวิธี Jones Model (1991) และวิธี The Modified Jones Model (1991) เนื่องจากพบว่าผลการดำเนินงานของบริษัทที่มีผลต่อการทดสอบการจัดการกำไร ภายใต้สมมติฐานที่ว่าบริษัทคู่เหมือน (Matched Firm) จะไม่มีการจัดการกำไร นอกจากนี้วิธีนี้เหมาะสำหรับการนำไปใช้ทดสอบผลการดำเนินงานและผลตอบแทนของหุ้นในระยะยาว

2.2 แนวคิดคุณภาพกำไร (Quality of Earnings)

แนวคิดคุณภาพกำไรเป็นแนวคิดเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้นี้เนื่องจากการจัดการกำไรเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กำไรมีคุณภาพต่ำที่หรือไม่มีคุณภาพกำไร แนวคิดคุณภาพกำไรมีผู้ให้ความสนใจศึกษากันมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันและไม่ใช่นวัตกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้เพราะแนวคิดนี้มีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานที่ต้องการค้นหาว่าหลักทรัพย์ใดเป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง (Intrinsic Value) ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1930 โดยมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์สามารถตรวจสอบได้จากการวิเคราะห์หั่งบการเงินของบริษัทอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อค้นหาสารสนเทศที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าหลักทรัพย์ของกิจการจะซื้อขายกันในราคาที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาตลาดในขณะนั้น นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังโยงไปยังแนวคิดประสิทธิภาพตลาดทุน ที่ว่าตลาดทุนเป็นตลาดที่ไม่มีประสิทธิภาพและราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจะเคลื่อนเข้าสู่มูลค่าที่แท้จริงไปอย่างช้าๆ ในที่สุด (วรศุกดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

ความหมายของคุณภาพกำไร

รายงานทางการเงินจะนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อยเมื่อรายงานทางการเงินที่เปิดเผยนั้น เป็นแหล่งข้อมูลที่ไร้ประสิทธิภาพ เพราะกำไรทางบัญชีที่รายงานไม่สะท้อนถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นจริงในงวดนั้นๆ (Healy and Wahlen, 1999)

กำไรที่มีคุณภาพสูงจะเกิดขึ้นเมื่อกำไรนั้นสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานในปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้พยากรณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตได้ (Dechow and Schrand, 2004)

คุณลักษณะของกำไรที่มีคุณภาพ

เนื่องจากไม่มีคำนิยามใดของคุณภาพกำไรที่มีการยอมรับโดยทั่วไป จึงทำให้คุณภาพกำไรแต่ละมุมมองมีความแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์หลักทรัพย์มักจะใช้คุณลักษณะต่อไปนี้แสดงถึงกำไรที่มีคุณภาพ (วรศุกดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

1. เป็นกำไรที่คำนวณขึ้นจากการใช้หลักการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวัง ไม่ใช่หลักการบัญชีที่หละหลวม
2. เป็นกำไรที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะสามารถนำไปจัดสรรในรูปเงินสด ไม่ควรเป็นกำไรที่มีแนวโน้มว่าจะไม่สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่สามารถจัดสรรให้กับผู้ถือหุ้นได้
3. เป็นกำไรที่ไม่ผันผวนไปจากเส้นแนวโน้มกำไรในอดีต (Earnings Trend Line) หรือจากเส้นแนวโน้มกำไรมาโดยตลอด
4. เป็นกำไร (ทั้งในอดีตและปัจจุบัน) ที่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของกระแสกำไร (Earnings Stream) ในอนาคต
5. เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจหลักอย่างต่อเนื่องของบริษัท ไม่ใช่กำไรที่เกิดขึ้นชั่วคราว เช่น การขายเครื่องจักร เป็นต้น
6. เป็นกำไรที่สะท้อนถึงความระมัดระวังและความเป็นจริงของบริษัทในสถานการณ์ที่บริษัทประสบอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น
7. เป็นกำไรที่เมื่อผู้วิเคราะห์ได้พิจารณาควบคู่ไปกับงบแสดงฐานะการเงินแล้วไม่พบการปกปิดซ่อนเร้นสิ่งผิดปกติใดๆที่อาจเป็นไปได้
8. เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริง ไม่ควรเป็นกำไรที่เกิดจากการทำธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย
9. เป็นกำไรที่ได้มาจากการดำเนินงานภายในประเทศเป็นหลัก
10. เป็นกำไรที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไป

การจัดการกำไรเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพกำไรลดลงเพราะกำไรที่จัดทำภายใต้การจัดการกำไรไม่ได้สะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท หากนักลงทุนนำกำไรที่ไม่มีคุณภาพไปใช้วิเคราะห์เพื่อทำการตัดสินใจลงทุนก็อาจทำให้นักลงทุนไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้น นักลงทุนจึงควรใช้หลายๆ ปัจจัยในการพิจารณาตัดสินใจลงทุนนอกจากตัวเลขกำไรที่เปิดเผย เช่น ข้อมูลเชิงคุณภาพของบริษัท ภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้น เป็นต้น

2.3 แนวคิดคุณภาพการสอบบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชีได้ประกาศบังคับใช้มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง(International Standard on Quality Control:ISQC 1) ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 9/2554 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป โดยมาตรฐานนี้สอดคล้องกับมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีที่ออกโดย IFAC นั้นหมายความว่า มาตรฐานการควบคุมคุณภาพสอบบัญชีนี้เป็นมาตรฐานสากลในการรับรองการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชี

แนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่1 (ISQC 1): การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง หรือ ISQC1 (ศัลปพร ศรีจันเพชร, 2552)

มาตรฐานการควบคุมคุณภาพได้มีการกำหนดให้สำนักงานต้องมีการจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพซึ่งรวมถึงการบันทึกจัดทำ การสื่อสาร นโยบายและปฏิบัติของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

- (1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน
- (2) ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง
- (3) การตอบรับงานและการลงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ
- (4) ทรัพยากรบุคคล
- (5) ผลการปฏิบัติงาน
- (6) การติดตามผล

(1) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อคุณภาพภายในสำนักงาน

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและวิธีการปฏิบัติที่สนับสนุนวัฒนธรรมภายในองค์กรว่าคุณภาพของงานมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานสอบบัญชี นโยบายและวิธีการปฏิบัติควรกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงาน หรือหุ้นส่วนบริหารเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในการจัดให้มีการควบคุมคุณภาพการสอบบัญชี

นอกจากนี้ สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและวิธีการปฏิบัติที่กำหนดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี รวมทั้งได้รับมอบอำนาจที่จำเป็นต่อการทำหน้าที่นี้และผู้สอบบัญชีจะต้องรับผิดชอบในคุณภาพโดยรวมของแต่ละงานสอบบัญชีที่ตนได้รับมอบหมาย โดยต้องมีการสื่อสารให้สมาชิกในทีมตรวจสอบทราบถึงความสำคัญของคุณภาพงานสอบบัญชีในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่ทางการและกฎหมายกำหนด การปฏิบัติตามนโยบายและขั้นตอนการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี และการออกรายงานการสอบบัญชีที่เหมาะสมกับสถานการณ์

(2) ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีและพนักงานปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นอิสระ นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรกำหนดให้ผู้สอบบัญชีให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าขอบเขตการให้บริการ เพื่อให้สำนักงานประเมินผลกระทบทั้งหมดต่อความเป็นอิสระ และต้องสรุปว่ามีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของความเป็นอิสระ เพื่อประเมินว่ามีสถานการณ์และความสัมพันธ์ที่ทำให้ขาดความเป็นอิสระ และประเมินข้อมูลของการไม่ปฏิบัติตามนโยบายของความเป็นอิสระ รวมทั้งดำเนินการแก้ไขหากมาตรการป้องกัน หรือถอนตัวจากการเป็นผู้สอบบัญชี

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่า สำนักงานจะได้รับแจ้งการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของความเป็นอิสระและช่วยสำนักงานดำเนินการที่เหมาะสมในการแก้สถานการณ์นั้น นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรประกอบด้วยข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- กำหนดในบุคลากรแจ้งต่อสำนักงานโดยทันทีที่มีการฝ่าฝืนข้อกำหนดในเรื่องความเป็นอิสระ
- กำหนดให้สำนักงานสื่อสารเกี่ยวกับฝ่าฝืนข้อกำหนดในเรื่องความเป็นอิสระทันทีแก่ผู้สอบบัญชีและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและต้องมีการดำเนินการที่เหมาะสม
- หากจำเป็นผู้สอบบัญชีและบุคลากรควรสื่อสารให้สำนักงานทราบ โดยทันทีเกี่ยวกับการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาในเรื่องความเป็นอิสระ

- กำหนดให้สำนักงานต้องได้รับหนังสือยืนยันจากพนักงานทุกคน รวมถึงหุ้นส่วนว่าตนได้ปฏิบัติตามนโยบายและวิธีปฏิบัติของสำนักงานในเรื่องความเป็นอิสระแล้วอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อกำหนดการป้องกันที่จะช่วยลดข้อจำกัดจากความคุ้นเคยกับลูกค้าลงไปในระดับที่สามารถรับได้ เมื่อใช้บุคลากรคนเดียวกันในระยะเวลาาน เช่น ข้อกำหนดสำหรับการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน เช่น การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและพนักงานที่รับผิดชอบในการสอบทานในระยะเวลาที่เหมาะสมตามข้อกำหนดจรรยาบรรณ

(3) การตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้าและงานที่มีลักษณะเฉพาะ

สำนักงานสอบบัญชีควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการตอบรับงานและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า ที่ออกแบบที่จะให้สำนักงานมั่นใจว่าสำนักงานจะรับงานสอบบัญชีกับลูกค้าต่อเมื่อสำนักงานและผู้สอบบัญชีมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการสอบบัญชีได้ รวมถึงเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณได้ รวมทั้งต้องพิจารณาความซื่อสัตย์สุจริตของลูกค้า

นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรกำหนดให้สำนักงานได้รับข้อมูลที่จำเป็นในแต่ละสถานการณ์ก่อนที่จะรับงานสอบบัญชีจากลูกค้ารายใหม่ หรือเมื่อตัดสินใจที่จะรับงานของลูกค้ารายเดิมและถ้าพบว่าอาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการรับงานจากลูกค้า สำนักงานควรระบุว่าจะเหมาะสมหรือไม่ที่จะรับงานนั้น รวมทั้งถ้ามีการระบุประเด็นแล้ว สำนักงานตกลงที่จะรับงาน สำนักงานควรจัดทำเอกสารบันทึกการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และหากผู้สอบบัญชีได้ข้อมูลที่จะทำให้ปฏิเสธการรับงาน ควรแจ้งให้สำนักงานทราบในทันที เพื่อที่จะดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้สำนักงานควรระบุสถานการณ์ที่หากสำนักงานได้รับข้อมูลดังกล่าว อาจทำให้ปฏิเสธการรับงานนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรรวมถึงการพิจารณาความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและกฎหมายสำหรับแต่ละสถานการณ์ และข้อกำหนดในการรายงานผู้ที่เกี่ยวข้อง และความเป็นไปได้ที่จะถอนตัวจากงานสอบบัญชี

(4) ทรัพยากรบุคคล

สำนักงานสอบบัญชีควรจัดนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ทำให้มั่นใจได้ว่าสำนักงานมีบุคลากรที่มีความรู้เพียงพอและสามารถที่จะปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณ มาตรฐานวิชาชีพ กฎระเบียบ และข้อบังคับตามกฎหมาย และออกรายงานที่มีความเหมาะสมตามสถานการณ์

สำนักงานควรมอบหมายความรับผิดชอบในแต่ละงานสอบบัญชีแก่ผู้สอบบัญชีและจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยต้องระบุบทบาท ความรับผิดชอบ และความรู้ความสามารถของผู้สอบบัญชีให้ชัดเจน และมีการสื่อสารไปยัง ผู้สอบบัญชี นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชีควรมั่นใจว่าทีมตรวจสอบ มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถและศักยภาพที่จะทำงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่ทางกฎหมายกำหนดและออกรายงานการสอบบัญชีเหมาะสมกับสถานการณ์

(5) ผลการปฏิบัติงาน

สำนักงานสอบบัญชีควรจัดนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ทำให้มั่นใจได้ว่างานสอบบัญชีได้ตรวจสอบตามมาตรฐานวิชาชีพ กฎระเบียบ และข้อบังคับตามกฎหมายและเพียงพอให้ผู้สอบบัญชีออกรายงานที่มีความเหมาะสมตามสถานการณ์ นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรประกอบด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสม่ำเสมอของคุณภาพงานสอบบัญชี การกำกับดูแลความรับผิดชอบ และการตรวจทานความรับผิดชอบ โดยการตรวจทานนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานควรทำโดยผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

(5.1) การปรึกษาหารือ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ทำให้มั่นใจได้ว่าการปรึกษาหารือในประเด็นที่ยากหรือมีข้อโต้แย้ง มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้บุคลากรปรึกษาหารือได้และต้องบันทึก ลักษณะ ขอบเขต และข้อสรุป ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีการปฏิบัติตามข้อสรุปดังกล่าว

(5.2) การสอบทานการควบคุมคุณภาพ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยกำหนดให้มีการตรวจทานคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีการใช้ดุลยพินิจและจัดให้มีการสอบทานคุณภาพงานสอบบัญชีสำหรับการตรวจสอบบริษัทจดทะเบียน รวมทั้งกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดให้มีการสอบทานคุณภาพ

งานสอบบัญชีสำหรับการตรวจสอบ หรือการสอบทานงบการเงิน หรือการให้บริการอื่น นอกจากนี้ สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ให้เวลาในการสอบทานคุณภาพงานสอบบัญชี โดยกำหนดให้มีการสอบบัญชีเสร็จสิ้นก่อนการออกรายงานสอบบัญชี นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานนี้ รวมถึงการปรึกษาหารือในประเด็นสำคัญกับผู้สอบบัญชี การตรวจทานงบการเงิน การออกรายงาน การสอบทานเอกสารการสอบบัญชีที่เกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของทีมตรวจสอบ และการประเมินข้อสรุปที่นำไปสู่การออกรายงานและพิจารณาว่ารายงานที่ออกเหมาะสม

สำหรับงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานก่อนออกรายงานการสอบบัญชี โดยมีการประเมินความเป็นอิสระ มีการปรึกษาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่มีความเห็นไม่ตรงกันหรือประเด็นที่ยากซับซ้อนและข้อสรุปในประเด็นดังกล่าว

(5.3) การแต่งตั้งผู้สอบทานคุณภาพงานสอบบัญชี

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีการแต่งตั้งผู้สอบทานคุณภาพงานสอบบัญชี โดยให้บุคคลนั้นมีคุณสมบัติด้านเทคนิคในการทำหน้าที่ดังกล่าว รวมถึงประสบการณ์และมีการกำหนดระดับความสำคัญในเรื่องที่ผู้สอบทานคุณภาพจะต้องปรึกษากับผู้สอบบัญชี

เงื่อนไขที่สำคัญของผู้สอบทานคุณภาพงานสอบบัญชี คือจะต้องมีความเป็นอิสระ โดยจะต้องไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชีนั้นๆ ทั้งในด้านการสอบทานงาน (Peer Review) หรือผู้ที่ให้คำปรึกษา

(5.4) การจัดทำเอกสารหลักฐานในการสอบทานการควบคุมคุณภาพ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบันทึกการสอบทานการควบคุมคุณภาพว่ามีการปฏิบัติตามนโยบายการควบคุมคุณภาพ รวมทั้งมีการสอบทานคุณภาพเสร็จสิ้นก่อนวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

(5.5) ความคิดเห็นที่แตกต่าง

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากความเห็นที่แตกต่างกันของทีมหรือที่ปรึกษาหรือผู้สอบบัญชีกับผู้สอบทานคุณภาพ โดยต้องบันทึกข้อสรุป และต้องไม่ออกรายงานก่อนที่แก้ปัญหาเสร็จ

(5.6) เรื่องอื่นๆ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการรักษาความลับ (Confidentially) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) การเก็บรักษาข้อมูลเอกสารในช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนด (Retention of Engagement Document) นอกจากนี้ในระดับการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีแต่ละงาน ผู้สอบบัญชีควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- การสั่งการ การควบคุมงานและการประเมินผลงานของงานสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและข้อกำหนดที่ทางการและกฎหมายและออกรายงานการสอบบัญชีเหมาะสมกับสถานการณ์
- การตรวจทาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและขั้นตอนการสอบทานที่กำหนดโดยสำนักงานสอบบัญชี นอกจากนี้ ณ วันที่ก่อน หรือ ณ วันที่ออกรายงาน ผู้สอบบัญชีควรมั่นใจว่าหลักฐานการสอบบัญชีเพียงพอและเหมาะสม เพื่อใช้สนับสนุนข้อสรุปสำหรับการออกรายงานการสอบบัญชี
- การให้คำปรึกษาแก่ทีมตรวจสอบในประเด็นที่ยากและซับซ้อน และต้องมั่นใจว่าในระหว่างการปฏิบัติงานสอบบัญชี ทีมงานตรวจสอบมีการปรึกษาหารืออย่างเหมาะสมโดยการหารือภายในทีมงานระหว่างฝึกงาน หรือผู้เชี่ยวชาญภายในและภายนอกสำนักงาน รวมทั้งมั่นใจว่าลักษณะ ขอบเขต และข้อสรุปจากการหารือกับทุกฝ่ายนั้นสอดคล้องกัน และข้อสรุปที่ได้จากการหารือนั้นได้นำไปใช้

(6) การติดตามผล

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ให้ความเชื่อมั่นว่านโยบายของระบบการควบคุมคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมีความเพียงพอ และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิจารณาและประเมินผลระบบการควบคุมคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสุ่มตรวจทานเป็นระยะ โดยตรวจอย่างน้อยหนึ่งงานต่อหนึ่งผู้สอบบัญชี

สำนักงานควรสื่อสารให้ผู้สอบบัญชี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับจุดอ่อนที่พบจากขั้นตอนการควบคุมคุณภาพ และแนะนำวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องที่เหมาะสม ประกอบด้วย

- การใช้วิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับผู้สอบบัญชีและบุคลากร
- การสื่อสารสิ่งที่พบไปยังผู้รับผิดชอบในการฝึกอบรมและผู้พัฒนาวิชาชีพ
- เปลี่ยนนโยบายและขั้นตอนการควบคุมคุณภาพ
- การลงโทษทางวินัยแก่ผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบาย และขั้นตอนของสำนักงาน โดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดซ้ำ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ระบุกรณีที่ผลของขั้นตอนการควบคุมชี้ให้เห็นว่ารายงานสอบบัญชีอาจไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ระหว่างปฏิบัติงานสอบบัญชีนโยบาย และขั้นตอนควรกำหนดให้สำนักงานระบุวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไปเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ กฎระเบียบและข้อบังคับด้านกฎหมายและพิจารณาว่าต้องมีการขอคำแนะนำทางกฎหมายหรือไม่

สำนักงานควรสื่อสารผลที่ได้จากกระบวนการควบคุมคุณภาพอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง กับผู้สอบบัญชีและบุคลากร รวมถึงหุ้นส่วนผู้จัดการ การสื่อสารนี้ควรมีความเพียงพอให้สำนักงานและบุคลากรมีการแก้ไขที่เหมาะสมอย่างทันที ตามที่ระบุไว้ในบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละคน ข้อมูลที่สื่อสารควรประกอบด้วย คำอธิบายขั้นตอนการควบคุมคุณภาพที่ใช้ ข้อสรุปที่ได้จากขั้นตอนการควบคุม และคำอธิบายการด้วยคุณภาพที่เกิดขึ้นซ้ำๆหรือมีนัยสำคัญและวิธีการแก้ไข

นอกจากนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทั้ง 6 องค์ประกอบนี้ สำนักงานสอบบัญชีควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานเพิ่มเติมคือ

ข้อเรียกร้องและข้อกล่าวหา

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ให้ความเชื่อมั่นว่ามีการจัดการที่เหมาะสมกับข้อร้องเรียนและข้อกล่าวหาว่างานของสำนักงานไม่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพกฎระเบียบและข้อบังคับด้านกฎหมาย และข้อกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการควบคุมคุณภาพ

ในขั้นตอนนี้นักงานควรมีช่องทางให้บุคลากรแจ้งประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และมีมาตรฐานความปลอดภัยแก่ผู้แจ้ง และถ้าระหว่างการสอบสวนข้อร้องเรียนและข้อกล่าวหา พบว่ามีข้อบกพร่องของนโยบายการควบคุมคุณภาพ หรือการไม่ปฏิบัติตามระบบ สำนักงานควหาทางแก้ไขที่เหมาะสม ทั้งนี้ระบบการควบคุมคุณภาพที่มีประสิทธิภาพรวมถึง ระบบการติดตามที่ ออกแบบให้ได้รับความเชื่อมั่นว่านโยบายและกระบวนการควบคุมคุณภาพมีความเพียงพอ และ ดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

เอกสารหลักฐานของระบบการควบคุมคุณภาพ

สำนักงานควรจัดให้มีนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่กำหนดให้มีการบันทึกและเก็บ เอกสารหลักฐานของระบบควบคุมคุณภาพ และมีการเก็บรักษาเอกสารในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งเพียงพอที่จะให้สามารถประเมินผลว่ามีปฏิบัติตามระบบการควบคุมคุณภาพ รวมทั้งกำหนดให้มีการ บันทึกข้อร้องเรียน ข้อกล่าวหาและการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้สอบบัญชีควรเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ประเด็นที่พบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อกำหนดในเรื่องความเป็นอิสระที่เกี่ยวกับแต่ละงานสอบบัญชีและการอภิปราย กับสำนักงานเพื่อสรุปความเห็น ข้อสรุปเกี่ยวกับการตอบรับงานและการสอบบัญชี ลักษณะและ ขอบเขตและข้อสรุปเกี่ยวกับการปรึกษาในช่วงระหว่างการปฏิบัติงานสอบบัญชี

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. หมุนเวียนผู้สอบบัญชีระดับหุ้นส่วน (Audit Partner) โดยการหมุนเวียนผู้สอบ บัญชีในระดับนี้สามารถเปลี่ยนผู้สอบบัญชีคนใหม่ โดยเลือกจากผู้สอบบัญชีคนอื่นๆในสำนัก งานสอบบัญชีเดิมได้ ซึ่งวิธีนี้ได้มีการยอมรับและมีการดำเนินการไปแล้วในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Sarbanes-Oxley Act of 2002 ได้กำหนดให้มีการหมุนเวียน ผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุกๆ 5 ปี ในสหราชอาณาจักรได้กำหนดให้มีการ หมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุกๆ 5 ปี นับตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2546 (เดิม กำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยเปลี่ยน Audit Partner ไว้ที่ 7 ปี) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการ

หมวนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ยังได้นำไปใช้ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี เป็นต้น

2. หมวนเวียนผู้สอบบัญชีระดับสำนักงาน (Audit Firm) โดยการหมวนเวียนผู้สอบบัญชีในระดับนี้สามารถเปลี่ยนผู้สอบบัญชีคนใหม่โดยเลือกจากสำนักงานสอบบัญชีอื่นๆซึ่งไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีคนเดิมปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งวิธีนี้ยังเป็นที่ถกเถียง ไม่ได้รับการยอมรับ และยังไม่มีการนำมาใช้ในปัจจุบัน

2.4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการปฏิบัติงานสอบบัญชีในประเทศไทย เพื่อให้การสอบบัญชีมีคุณภาพ เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบต่อผู้ใช้งบการเงินหลายฝ่ายได้แก่ ทางราชการ ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้บริหาร และสาธารณชนทั่วไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ออกกฎหมายเพื่อกำหนดภาระหน้าที่ และบทลงโทษ เพื่อควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชีได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ประมวลรัษฎากร และพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นอิสระและการหมวนเวียนผู้สอบบัญชี มีดังต่อไปนี้

1. ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ.39/2548

ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ.39/2548 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 20) ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2548 โดยให้ยกเลิกข้อความในข้อ 5 แห่งประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กจ.40/2540 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 6/2546 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 13) ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2546 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหมวนเวียนผู้สอบบัญชีได้กำหนดให้ในรอบปีบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2549 เป็นต้นไป ให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จัดให้มีการหมวนเวียนผู้สอบบัญชี

(Auditor Rotation) หากผู้สอบบัญชีรายเดิมปฏิบัติหน้าที่ตรวจทานหรือตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทมาแล้วห้ารอบปีบัญชีติดต่อกัน เว้นแต่บริษัทจดทะเบียนที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและมีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีประกาศดังกล่าวคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดเพื่อให้สอดคล้องกับ Sarbanes-Oxley Act (SOA) Title 2 Section 203 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีผู้เป็นหุ้นส่วน (Audit Partner Rotation) และเพื่อรองรับโครงการประเมินเสถียรภาพในภาคการเงินของประเทศ (Financial Sector Assessment Program : FSAP)

2. พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 หมวด 7 ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีดังนี้

มาตรา 46 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีหรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

บุคคลตามวรรคหนึ่งวรรคใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณหรือมาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าผู้นั้นประพฤติผิดจรรยาบรรณ

มาตรา 47 ให้สภาวิชาชีพบัญชีจัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทย และอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต
- (2) ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- (3) ความรับผิดชอบต่อผู้บริการและการรักษาความลับ
- (4) ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 ทฤษฎีตัวแทน(Agency Theory)

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่พัฒนาโดย Jensen and Meckling (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543) โดยทฤษฎีได้พรรณนาพฤติกรรมของคู่สัญญา และความสัมพันธ์ที่จะเป็นจริงระหว่างตัวการ (Principal) และตัวแทน (Agent) ภายใต้สัญญานั้น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีตัวแทนเพื่อพรรณนาความสัมพันธ์อันจะเกิดขึ้นจริงระหว่างตัวการกับตัวแทน กำหนดให้เจ้าของกิจการผู้เป็นเจ้าของ ส่วนของทุนเป็นตัวการ แล้วกำหนดให้ผู้บริหารทำหน้าที่เป็นตัวแทน โดยเมื่อทำสัญญาจ้างแล้ว เจ้าของจะมอบอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งหมดแก่ผู้บริหารเพื่อการสร้างมูลค่าของกิจการให้อยู่ในระดับที่สูงที่สุด

ทฤษฎีตั้งเป็นข้อสมมติฐานว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทางธรรมชาติพร้อมกันสองลักษณะ ลักษณะแรก ผู้บริหารเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ส่วนตนอย่างยิ่ง (Self-Interest) และจะทำกิจใดๆ เพื่อให้ผลประโยชน์ทั้งที่อยู่ในรูปของตัวเงินและมีได้อยู่ในรูปตัวเงิน ตกแก่ตนและพวกพ้องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนลักษณะที่สองเป็นลักษณะของผู้ที่ฉวยโอกาสอย่างยิ่ง (Opportunistic) โดยผู้บริหารจะพยายามหาและสร้างโอกาสให้ตน สามารถดักดวงผลประโยชน์ โดยการใช้อำนาจที่ตนเป็นการกระทำที่พิสูจน์ไม่ได้ หรือพิสูจน์ได้ยากกว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกิจการ เป็นการผิดสัญญา หรือเป็นการผิดกฎหมาย ซึ่งตีความตามความหมายแคบนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับเงื่อนไขของการทำกิจการที่ Friedman (1953) ได้เสนอไว้ (อัญญา จันชวิทย์, 2552)

ตามแนวคิดของทฤษฎีตัวแทน ฝ่ายบริหารย่อมมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายการบัญชีที่จะส่งผลดีต่อฝ่ายบริหารในแง่ของความสามารถและความมีชื่อเสียงของฝ่ายบริหารและเพิ่มผลตอบแทนแก่ฝ่ายบริหารในที่สุด เช่น การเลือกนโยบายบัญชีที่นำไปสู่การเพิ่มกำไรของกิจการ เนื่องจากกำไรจะเป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุนี้ บทบาทของการบัญชีก็คือการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารที่จะช่วยให้กระบวนการสัญญาที่ทำได้ (Contracting Process) บรรลุผล

ทฤษฎีตัวแทนจึงมองงบการเงินว่าเป็นสื่อกลางที่บุคคลฝ่ายต่างๆ ที่เข้าร่วมทำสัญญากัน นำมาใช้ในการประเมินว่าวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในสัญญาต่างๆ บรรลุผลเพียงใด และใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสัญญาที่ทำได้

หรือไม่ สุดท้ายคือ นำงบการเงินมาใช้ในการสานวัตถุประสงค์ของสัญญาต่างๆ ที่ทำไว้ต่อกันให้เป็นจริง

ทฤษฎีตัวแทนสามารถนำมาใช้อธิบายถึงแรงจูงใจในการจัดการกำไรได้ (ภาพร เอกอรรถพร, 2545) เนื่องจากงบการเงินถือเป็นตัวกลางในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริการในฐานะของตัวแทน ในส่วนนี้สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการกำไรเป็นทางเลือกหนึ่งที่ฝ่ายบริหารนำมาใช้เพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายกำไรที่ตั้งไว้จุดประสงค์ก็เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ถือหุ้น (เจ้าของ) ของบริษัทเพื่อให้ตนเองได้รับโบนัสหรือเงินเดือนที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้บริหารอาจมีเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าหุ้นที่จะออกจำหน่ายเพื่อจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาซื้อหุ้นอีกด้วย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กชกร ตรังวัชรกุล (2547) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระหว่างปี 2544-2546 จำนวน 319 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) ผลการศึกษาพบว่ามีเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี คือการเปลี่ยนคณะกรรมการบริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการคัดเลือกผู้สอบบัญชีของบริษัท คณะกรรมการบริษัทมีอำนาจในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี

จิราภรณ์ พิณจรรย์ (2550) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุกห้าปี (หรืออาจเปลี่ยนก่อนถึงกำหนดห้าปี) โดยไม่ว่าจะเป็นการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างสำนักงานหรือสำนักงานเดียวกัน ตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะเพิ่มความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีโดยสามารถลดการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารหรือไม่ โดยใช้ข้อมูลผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2542-2549 โดยบริษัทตัวอย่างต้องมีข้อมูลทางการเงินที่เพียงพอที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างระหว่างปีจำนวน 384 บริษัท ในที่นี้ไม่นำบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธนาคาร ประกันภัย และการเงิน รวมถึงกองทุนเพื่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (Property Found) และกลุ่มฟื้นฟูกิจการ โดยตัวแบบที่ใช้ในการศึกษานำมาจาก Jones Model เพื่อใช้ในการคำนวณรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวัดการตกแต่งกำไรของ

การศึกษานี้และใช้วิธีทางสถิติ t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารปีแรกไม่ได้มีน้อยกว่าปีที่หก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างสำนักงานกับบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีสำนักงานเดียวกัน

ทศลียา สังขสุวรรณ (2548) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มบริษัทวัสดุก่อสร้างและเครื่องตกแต่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2546 จำนวน 31 บริษัทและแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ 1-2 ปี และกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ 3 ปีขึ้นไป ตัวแปรอิสระที่สนใจ คือ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการและมีตัวแปรควบคุมทั้งหมด 4 ตัว คือ อายุ ขนาดกิจการ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และประเภทของผู้สอบบัญชี ส่วนตัวแปรตาม คือ รายการคงค้างซึ่งเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร โดยสมมติว่าผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจะสามารถช่วยลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมซึ่งกระทำโดยผู้บริหารกล่าวคือกำไรที่มีคุณภาพสูงหมายถึง กำไรสุทธิเกิดในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มความสัมพันธ์ 1-2 ปี ระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายการคงค้าง เนื่องจากเมื่อผู้สอบบัญชีเข้าตรวจกิจการใด ในปีแรกๆนั้น มักเสนอให้กิจการตัดจำหน่ายรายการต่างๆ เช่น การหักค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ ทำให้กิจการต้องบันทึกรายการคงค้างด้วยจำนวนที่สูงกว่าปกติ แต่ในการศึกษานี้ไม่ได้ถือเป็นการตกแต่งกำไรแต่อย่างใด ส่วนกลุ่มความสัมพันธ์ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้าง เนื่องจากผู้สอบบัญชีจะมีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้ามากขึ้น และนำมาใช้ในการพิจารณาในการลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบกิจการใดเป็นระยะเวลานานนั้น ไม่ได้ทำให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานลดลงแต่อย่างใด

ปัทมา คุณสิงห์ (2556) ศึกษาการจัดการกำไรและผลการดำเนินงานภายหลังการจำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ทดสอบการจัดการกำไรให้สูงขึ้นก่อนการจำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 จำนวนทั้งสิ้น 46 บริษัท และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรดังกล่าวและผลการดำเนินงานภายหลังการจำหน่ายหุ้น การจัดการกำไรวัดจากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่พัฒนาโดย Kothari (2005)

โดยทำการศึกษาการจัดการกำไรในช่วงก่อนถึงช่วงหลังการจำหน่ายหุ้นเป็นเวลา 5 ปี ในขณะที่ผลการดำเนินงานวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และผลตอบแทนคิดปกติกจากการซื้อและถือครองหุ้น เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART งบการเงินและรายงานประจำปีของบริษัท ตั้งแต่ปี 2545-2554 แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตลอดจนทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมบริษัทที่จำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงไม่มีการจัดการกำไรให้สูงขึ้นก่อนการจัดจำหน่าย แต่เมื่อแบ่งการจัดการกำไรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่เป็นบวกและกลุ่มที่เป็นลบ พบว่าเฉพาะในกลุ่มที่มีการจัดการกำไรเป็นบวกมีการจัดการกำไรให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งในภาพรวมและในกลุ่มที่มีการจัดการกำไรเป็นบวกนั้น การจัดการกำไรของบริษัทที่จำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับผลการดำเนินงานภายหลังการจำหน่ายหุ้น ไม่ว่าจะวัดผลการดำเนินงานโดยใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และผลตอบแทนคิดปกติกจากการซื้อและถือครองหุ้น ดังนั้นเพื่อให้นักลงทุนสถาบันตัดสินใจลงทุนในบริษัทที่จำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงให้ดียิ่งขึ้นจึงเสนอให้นักลงทุนสถาบันควรนำประเด็นการจัดการกำไรที่สูงขึ้นมาพิจารณาพร้อมกับปัจจัยอื่นๆก่อนการตัดสินใจลงทุน

ปาริชาติ มณีมัย และศันสนีย์ ศรีวรเดชไพศาล (2552) ศึกษาการจัดการกำไรของธุรกิจที่ประสบปัญหาทางการเงินซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อปรับโครงสร้างหนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ประสบปัญหาทางการเงินและมีการเจรจาท่องกับเจ้าหนี้เพื่อการปรับโครงสร้างหนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 จำนวน 38 บริษัท โดยใช้แบบจำลอง Jones และ Modified Jones พบว่าบริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินและอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อปรับโครงสร้างหนี้ เริ่มมีการจัดการกำไรให้ลดลงในช่วงสองปีก่อนจะมีการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ โดยค่าเฉลี่ยของ Discretionary Accruals มีแนวโน้มติดลบเพิ่มขึ้นทุกปีและติดลบสูงสุดในปีที่ทำการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณารายการคงค้างระยะสั้นในปีที่ทำการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ ก็พบว่าสัดส่วนของรายการ Discretionary Accruals สูงกว่ารายการ Non-Discretionary Accruals เช่นกัน

มีสิทธิ์ แมตตี (2549) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาด

ของสำนักงานสอบบัญชี และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2544-2548 การศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการจับคู่ (A Pair-matched Sample) ของตัวแปรตามระหว่างบริษัทจดทะเบียนที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และรายงานประเภทอื่น ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี การศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา(ความถี่และร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน (การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ๙๕ % ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % สำนักงานบัญชีที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องยังมีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีในปีก่อน การผัดบังชำระหนี้ อัตราส่วนของกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ต่อยอดขายสุทธิและอัตราส่วนของหนี้สินทรัพย์รวม อย่างไรก็ตามระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการและการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง

พรทิวา ขาวสะอาด (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการจัดการกำไร ได้แก่ ผลการดำเนินงาน อัตราการเติบโต ค่าตอบแทนผู้บริหาร และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้ใช้ข้อมูลทศวรรษที่รวบรวมไว้โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเน้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับระดับการจัดการกำไร โดยอาศัยเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มมีการจัดการกำไรจริง ตลอดจนกระบวนการวัดค่าตัวแปรและการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละกิจการตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่าอัตราการเติบโตและค่าตอบแทนผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยอัตราการเติบโตนั้นวัดค่าจากสัดส่วนของราคาตลาดต่อหุ้นและราคาตามบัญชีต่อหุ้นส่วนค่าตอบแทนผู้บริหารได้จากข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และระดับการจัดการกำไรวัดจากผลต่างของรายการคงค้างรวมและรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ตัวแบบโมดิไฟด์โจนส์ (Modified Jones Model) ในการวัดค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารด้วยข้อมูลย้อนหลังเป็นระยะเวลา 8 ปี

วรรณวิภา อรุณจิต (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการกับการจัดการกำไร ซึ่งทำการวิจัยเชิงประจักษ์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 284 บริษัท บริษัทและทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยใช้วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการทดสอบความสัมพันธ์ โดยรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารคำนวณจากแบบจำลองของ Modified Jones (1991) แทนการจัดการกำไร โดยตัวแปรที่สนใจศึกษา ได้แก่ ขนาดสำนักงานสอบบัญชีและขนาดกิจการ ผลการศึกษาพบว่าขนาดสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ หากจำแนกวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มบริษัทที่ได้รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) พบว่าขนาดกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับกลุ่มบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) พบว่าขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไร พบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) ซึ่งอาจจะหมายความว่าสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีอิทธิพลในการยับยั้งการจัดการกำไรของทุกขนาดกิจการ แต่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) นั้น อิทธิพลในการยับยั้งการจัดการกำไรจะลดลงเมื่อขนาดกิจการใหญ่ขึ้นซึ่งอาจจะเนื่องมาจากกิจการขนาดใหญ่มีอำนาจต่อรองกับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4)

ศรัญญา คมขุนทด (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน โดยใช้ตัวแบบรายการคงค้างของ Modified Jones Model (1995) ในการคำนวณรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร การศึกษาในครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วย ค่าสถิติ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) และสถิติเชิงอนุมาน ด้วยการใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis : MRA) ด้วยวิธี Ordinary Least Squares (OLS) จากการศึกษาพบว่า ระดับความเชื่อมั่น 95% ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และขนาดของบริษัท ส่วนขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ความเสี่ยงทางการเงิน และการเติบโตของรายได้ ไม่สามารถใช้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างในการศึกษานี้ได้ และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการ

จัดการกำไรในช่วงก่อนการแก้ไขงบการเงินและหลังการแก้ไขงบการเงินพบว่าค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารที่ใช้วัดค่าการจัดการกำไรในช่วงหลังการแก้ไขงบการเงินมีแนวโน้มลดลงจากช่วงก่อนการแก้ไขงบการเงิน

สุคนธ์ทิพย์ เนตรระกาศ (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับโอกาสในการเติบโตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับโอกาสในการเติบโต ณ ระดับการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่อยู่ระหว่าง 0-25 เปอร์เซ็นต์ มากกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ และที่ระดับมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินรวมประจำปีและรายชื่อผู้ถือหุ้นที่มีสัดส่วนตั้งแต่ 0.5 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2553 ใช้รายการคงค้างผิดปกติที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัววัดการจัดการกำไร ผลการศึกษา พบว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสในการเติบโต กล่าวคือ กิจการจะมีการจัดการกำไร หากโอกาสในการเติบโตอยู่ในระดับต่ำหรือไม่มีการเติบโต เนื่องจากกิจการที่มีโอกาสเติบโตสูงย่อมเป็นที่ดึงดูดนักลงทุนโดยไม่ต้องมีการจัดการกำไร แต่หากมีโอกาสในการเติบโตที่ต่ำหรือไม่มีการเติบโต กิจการก็จะทำการจัดการกำไรทั้งนี้เพื่อไม่ให้นักลงทุนหรือเจ้าของกิจการช็อกกับภาวะที่แท้จริง และเมื่อพิจารณาระดับการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่กลับไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ในขณะที่ตัวแปรควบคุมอื่นๆ เช่น ระดับกระแสเงินสดพบว่ามี ความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไร เช่นกัน

อนุชา ฤาพยอม (2555) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี ในบริษัทลูกค้า การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 จำนวน 67 บริษัท ในปี พ.ศ. 2549-2553 โดยยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ การศึกษาครั้งนี้ใช้รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ที่วัดจากตัวแบบ Cross-Sectional Modified Jones เป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ และมีตัวแปรควบคุม 5 ตัวแปร ได้แก่ อายุบริษัท ขนาดของบริษัท การเจริญเติบโต ประเภทของผู้สอบบัญชีและประเภทอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร เนื่องจากการศึกษาหลังจากที่ กลด. ประกาศบังคับให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุกๆ รอบ 5 ปี ในปี พ.ศ. 2549 ส่งผลให้ปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีความระมัดระวังมากขึ้นส่งผลให้ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ยาวนานขึ้นไม่ได้ทำให้ผู้สอบบัญชีขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และพบว่าคุณภาพกำไรเฉลี่ยบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีระดับหุ้นส่วนในสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดเล็ก ต่ำกว่า คุณภาพกำไรเฉลี่ยของบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี เนื่องจากการหมุนเวียนรูปแบบนี้อาจจะมีการหมุนเวียนเฉพาะผู้ที่ลงนามในรายงานการสอบบัญชี แต่ไม่ได้หมุนเวียนทีมที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีซึ่งอาจจะขาดความเป็นอิสระในการตรวจสอบ ส่งผลให้การหมุนเวียนในรูปแบบดังกล่าวมีคุณภาพกำไรที่ต่ำกว่าบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณารูปแบบการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีให้มีความเป็นอิสระเพื่อเพิ่มคุณภาพการสอบบัญชีให้สูงขึ้นและในการศึกษาครั้งนี้ยังพบตัวแปรควบคุมซึ่งประกอบไปด้วย ประเภทผู้สอบบัญชี ขนาดของกิจการ และประเภทอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพกำไร

อมลยา โกโศยกานนท์ (2547) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานสอบบัญชี ซึ่งการศึกษานี้ได้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นตัววัดคุณภาพของงานสอบบัญชี โดยศึกษากรณีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งตัวแปรที่สนใจศึกษามี 4 ตัวแปร ดังนี้ 1.ระยะเวลาของสำนักงานสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทลูกค้า 2.ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี 3.ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษของสำนักงานสอบบัญชีในอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า 4.ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีตัวแปรควบคุม คือกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานของกิจการลูกค้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กิจการที่ถูกเพิกถอนหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2545 จำนวน 61 กิจการ ผลการศึกษาแต่ละปัจจัยสรุปได้ว่าระยะเวลาของสำนักงานสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชี ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพของงานสอบบัญชี ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษของสำนักงานสอบบัญชีในอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชี

Abdelghany (2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวัดคุณภาพกำไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลการศึกษาการวัดคุณภาพของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก (NYSE) จำนวน 90 บริษัท ด้วยเทคนิคการวัดคุณภาพกำไรจากมุมมองการบริหารกำไรที่แตกต่างกัน 3 มุมมอง คือ มุมมองที่ 1 มุ่งเน้นที่ความผันผวนของกำไรโดยใช้เทคนิคการวัดของ Leuz et al. (2003) ซึ่งคำนวณจากอัตราส่วนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกำไรจากการดำเนินงานต่อส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเงินสดจากการดำเนินงาน(ถ้าอัตราส่วนต่ำแสดงให้เห็นว่ามีการทำให้อำไรมีความสม่ำเสมอ (Income Smoothingส่งผลให้กำไรมีคุณภาพต่ำ) มุมมองที่ 2 เสนอโดย Barton and Simko (2002) ที่

เน้นถึงกำไรที่ผิดปกติ (Earnings Surprise) ที่สะท้อนได้จากความสัมพันธ์ระหว่างยอดคงเหลือต้นงวดของสินทรัพย์ดำเนินงานกับยอดขาย และมุมมองที่ 3 เน้นถึงอัตราส่วนของเงินสดจากการดำเนินงานต่อกำไร ซึ่ง Penman (2001) กล่าวว่าเป็นการวัดคุณภาพกำไรบนพื้นฐานความใกล้เคียงความเป็นเงินสด ซึ่งถ้ากำไรที่วัดมีความใกล้เคียงเงินสดถือว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพสูง วิธีนี้ถือเป็นเทคนิคที่ง่ายในการวัดคุณภาพกำไร จากการศึกษาการวัดคุณภาพกำไรแสดงให้เห็นว่าเทคนิคการวัดคุณภาพกำไรที่ต่างกันนำไปสู่การวัดคุณภาพกำไรที่ต่างกัน ซึ่งในการวัดคุณภาพกำไรนั้นจะไม่สามารถระบุได้ว่าอุตสาหกรรมหนึ่งหรือบริษัทหนึ่งที่มีคุณภาพกำไรสูงหรือต่ำได้จากการวัดคุณภาพกำไรด้วยเทคนิคการเพียงเทคนิคเดียว กล่าวคือควรใช้เทคนิคการวัดคุณภาพกำไรมากกว่าหนึ่งวิธีเพื่อวัดคุณภาพกำไร เพื่อที่จะให้ได้หลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพกำไรก่อนที่จะดำเนินการทางการเงิน ตัดสินใจลงทุน หรือดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับบริษัทนั้นๆ โดยถ้าผลการวิเคราะห์คุณภาพกำไรที่ได้จากเทคนิคในการวัดคุณภาพกำไรในแต่ละเทคนิคไม่สอดคล้องกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะไม่สามารถสรุปเกี่ยวกับคุณภาพกำไรของบริษัทนั้นได้ และในการวัดคุณภาพกำไรของบริษัทต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์เพิ่มขึ้น

Brian, Carl and Jonathan (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการลดระดับของสำนักงานสอบบัญชีกับการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือบริษัทที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในระหว่างปี 2003-2005 ยกเว้นบริษัทในกลุ่มการเงิน ประกันภัย และบริษัทที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมากกว่า 1 ครั้งในช่วงที่มีการทดสอบ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 952 บริษัท โดยมีตัวแปรควบคุมคือ มูลค่าตลาดของผู้ถือหุ้น โดยแบ่งตามมูลค่าตามบัญชีของผู้ถือหุ้น กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม ค่าใช้จ่ายในการซื้อกิจการหารด้วยสินทรัพย์รวม, การจัดหาเงินทุนใหม่หารด้วยสินทรัพย์รวม ค่าใช้จ่ายในการซื้อกิจการหารด้วยสินทรัพย์รวม การจัดหาเงินทุนใหม่หารด้วยสินทรัพย์รวม ดอกเบี้ยที่ได้รับหารด้วยสินทรัพย์รวม การเจริญเติบโตของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายในการปรับโครงสร้างหนี้ และดัชนีทางการเงินของ Zmijewski (1984) ผลการศึกษาพบว่ากรมเวียนสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปสู่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non Big 4) จะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีในระดับเดียวกันไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ

Carol *et al.* (2002) ศึกษาคุณภาพกำไรและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี โดยพิจารณาจากการใช้ข้อมูลค่าบริการอื่นๆ ที่มาใช้ค่าสอบบัญชีโดยศึกษาตลาดหลักทรัพย์และตลาดทุนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีที่บริษัทต่างๆ ได้จ่ายให้กับผู้สอบบัญชี

ซึ่งค่าบริการดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้สอบบัญชีอาจส่งผลให้ผู้สอบบัญชียังคงมีความเป็นอิสระ หรืออาจส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระทำให้คุณภาพการสอบบัญชีลดลงและคุณภาพกำไรลดลงตามมาด้วยหรือไม่ โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ขนาดกิจการ อัตราการเติบโตของอุตสาหกรรม และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน โดยเก็บข้อมูลจาก 408 บริษัท ใน S&P 500 ที่ยื่นงบการเงินต่อ ก.ล.ด. โดยการตรวจสอบการเปิดเผยค่าบริการต่างๆตามกฎการเปิดเผยข้อมูลแก้ไขเพิ่มเติม ณ วันที่ 1 กันยายน 2001 ผลการศึกษาสรุปว่าบริษัทลูกค้าที่มีสัดส่วนจ่ายค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชีสูงจะส่งผลให้มีการรายงานคงค้างเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีอาจลดการตรวจสอบการจัดการกำไร สำหรับลูกค้าที่มีสัดส่วนของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีสูง

Chen, Lin and Lin (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีในบริษัทลูกค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีในบริษัทลูกค้า กับรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทที่อยู่ในฐานข้อมูลวารสารเศรษฐกิจของไต้หวัน ยกเว้นกลุ่มสถาบันการเงิน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 888 บริษัท และใช้ข้อมูลทางการเงินระหว่างปี 1990-2001 โดยที่ตัวแปรที่สนใจศึกษามี 2 ตัวคือ ระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) และระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Tenure) โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ประเภทของผู้สอบบัญชี อายุ ขนาดของกิจการ การเจริญเติบโตของกิจการ กระแสเงินสด และประเภทของอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าเมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระยะเวลาที่ให้บริการสอบบัญชีของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

Chi and Huang (2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีในบริษัทลูกค้า กับรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลทางการเงินระหว่างปี 1998-2001 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,337 ตัวอย่าง ตัวแปรที่สนใจศึกษามี 2 ตัวแปร คือ ระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Tenure) และระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) โดยมีตัวแปรควบคุม คือ ประเภทของผู้สอบบัญชี อายุ ขนาดของกิจการ ปี และอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าเมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Tenure) และระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดความคุ้นเคยในธุรกิจ มีความเข้าใจมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดคุณภาพ

กำไรเพิ่มขึ้น แต่ถ้ามีระยะเวลาที่ยาวเกินไปจะส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง และสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 5) จะช่วยทำให้คุณภาพกำไรที่ดีขึ้น

Dechow *et al.* (1995) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบรายการคงค้าง เพื่อประเมินว่าตัวแบบรายการคงค้างใดที่มีความสามารถในการตรวจพบการจัดการกำไรได้มากที่สุด โดยใช้ตัวแบบรายการคงค้างจำนวน 5 ตัวแบบ ได้แก่ Healy Model, DeAngelo Model, Jones Model, Modified Jones Model, Industry Model โดยใช้วิธีการทดสอบทางสถิติและพิจารณาจากความถี่ของการเกิดข้อผิดพลาดของแต่ละตัวแบบในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จากฐานข้อมูล Compustat ที่มีข้อมูลประชากรทั้งหมด 168,771 ปีบริษัท (Firm Years) ตั้งแต่ปี 1950-1991 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น 4 กลุ่มคือ 1. กลุ่มบริษัทที่สุ่มมาจากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,000 ปีบริษัท 2. กลุ่มบริษัทที่มีผลการดำเนินงานสูงหรือต่ำกว่าปีก่อนหน้าอย่างมาก 1,000 ปีบริษัท 3. กลุ่มบริษัทที่คาดว่าจะมีการจัดการกำไรอย่างแน่นอน 1,000 ปีบริษัท 4. ตัวอย่าง 32 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ให้ความสงสัยว่ามีการรายงานผลกำไรสูงเกินจริงติดต่อกันจำนวน 56 ปีบริษัท ผลการศึกษาพบว่า Modified Jones Model มีความสามารถในการตรวจพบการจัดการกำไรได้ดีกว่าตัวแบบอื่นๆและสิ่งสำคัญของการศึกษาการจัดการกำไรคือ การควบคุมตัวอย่างให้อยู่ในสถานะการเดียวกันและวิธีการเก็บข้อมูลของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Data) สามารถใช้ทดสอบสมมติฐานที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ได้สะดวกและรวดเร็ว การที่สามารถเก็บข้อมูลได้มากทำให้การวัดค่ามีประสิทธิภาพและแม่นยำ ซึ่งการเก็บข้อมูลของหลายๆ บริษัทในช่วงที่ระยะห่างเท่าๆกัน (Time Series Data) มีเงื่อนไขว่า ถ้าต้องการข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพในการประมาณค่าจะต้องเก็บข้อมูลตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป นอกจากนี้การเก็บข้อมูลแบบช่วงเวลา (Time Series) จะต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลนาน ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้เสมอทำให้ค่าที่ได้ อาจไม่สะท้อนค่าปัจจุบัน

Geiger *et al.* (2002) ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกกับรายงานทางการเงินที่ล้มเหลว โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่ล้มละลาย 117 บริษัท ในช่วงเวลาระหว่างปี 1996-1998 โดยใช้วิธีการวัดคุณภาพงานสอบบัญชีจากปัจจัยต่างๆที่เป็นตัวแปรอิสระของสมการแบบโครงสร้าง ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกและตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดบริษัทลูก ระยะเวลาหลังจากที่ออกรายงานสอบบัญชีจนถึงวันที่ประกาศล้มละลาย จากนั้นทำการวิเคราะห์ตัวแปรอื่นๆเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของการออกความเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายงานทางการเงินของบริษัทที่

ล้มละลาย และระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทที่ล้มละลาย ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า รายงานทางการเงินของบริษัทที่ล้มเหลวและบริษัทที่ล้มละลายส่วนใหญ่มาจากระยะเวลาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีในระยะสั้นมากกว่าระยะเวลาความสัมพันธ์ระยะยาว

Jenninge *et al.* (2006) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีกับการรับรู้ความเป็นอิสระและคคีความฟ้องร้องทางกฎหมาย ผลการศึกษาว่าการกำกับที่ดีและการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีจะเพิ่มการรับรู้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีและคคีความฟ้องร้องทางกฎหมายของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความผิดในการแสดงงบการเงินในทางทุจริตจะน้อยลง ถ้าหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีเป็นส่วนหนึ่งข้อกำหนดขั้นต่ำของการปฏิบัติตามการกำกับดูแลกิจการที่ดี

James, Linda and Thomas (2003) ได้ทำการศึกษาระยะเวลาความสัมพันธ์ของผู้สอบบัญชีกับลูกค้าต่อคุณภาพกำไร โดยรวบรวมกรณีศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพกำไรและคุณภาพของงบการเงิน โดยทั่วไปที่เป็นสิ่งที่ทั้งรัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติให้ความสนใจ รวมทั้งมีการอภิปรายอย่างแพร่หลายกันในกลุ่มผู้ใช้งบการเงินทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติเสนอให้มีการจำกัดระยะเวลาสูงสุดที่ผู้สอบบัญชีจะทำการสอบบัญชีในกิจการใดๆ ซึ่งมาจากความเชื่อว่าการสอบบัญชีที่ยาวนาน ผู้สอบบัญชีอาจมีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดเกี่ยวกับการแสดงรายการในงบการเงิน โดยการศึกษาเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรโดยใช้ตัวแบบรายการคงค้างเป็นตัวแทนในการวัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับระยะเวลาในการสอบบัญชี โดยมีแนวคิดว่าคุณภาพกำไรนั้นสามารถส่งเสริมคุณภาพการสอบบัญชีได้ ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพกำไรที่ต่ำมาจากระยะเวลาการสอบบัญชีที่ยาวนาน ซึ่งคุณภาพกำไรที่ต่ำอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดและทำการลงทุนผิดพลาด

Johnson, Khurana and Reynolds (2002) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการและคุณภาพของการรายการทางการเงิน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตัววัดสำหรับคุณภาพของการรายงานทางการเงิน 2 ตัว ดังนี้ 1) ค่าสัมบูรณ์ของมูลค่ารายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวัง 2) รายการคงค้างของกิจการ สำหรับในส่วนระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ช่วง หนึ่งใน คือ ช่วงระยะสั้น (2-3 ปี) สอง คือ ช่วงระยะเวลาปานกลาง (4-8 ปี) และสามคือ ช่วงระยะเวลา (ตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป) กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ คือ กิจการในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นลูกค้าของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หกอันดับแรก (Big 6) ที่มีข้อมูลอยู่บน COMPUSTAT ระหว่างปี 1986-1995 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ คือ การวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression) จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการในช่วง

ระยะเวลา 2-3 ปี มีความสัมพันธ์กับค่าสัมบูรณ์ของมูลค่ารายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวังและรายการคงค้างที่สูง แต่ไม่พบว่าระยะเวลาตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไปจะมีความสัมพันธ์กับค่าสัมบูรณ์ของมูลค่ารายการคงค้างที่ไม่ได้คงค้างที่ไม่ได้คาดหวังและรายการคงค้างที่สูงแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการในช่วงระยะเวลาด้านจะทำให้คุณภาพการรายงานทางการเงินลดลง เพราะยิ่งระยะเวลาความสัมพันธ์สั้นกิจการก็ยังมีแนวโน้มที่จะมีรายการคงค้างมากขึ้น

Krishnan and Stephens (1995) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานของผู้สอบบัญชีและการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี การศึกษาครั้งนี้มีแรงจูงใจมาจากความกังวลเกี่ยวกับปัญหาการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีว่าผู้สอบบัญชีที่มารับช่วงต่อจากผู้สอบบัญชีคนก่อนจะมาจากทางเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเห็นตรงกับกิจการลูกค้า (Opinion Shopping) ในการศึกษาของ Krishnan and Stephens ทำการศึกษากิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีและกิจการที่ไม่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีโดยทำการเปรียบเทียบรายงานของผู้สอบบัญชีในปีก่อนที่จะมีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีและปีหลังจากที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี โดยการศึกษาครั้งนี้มีการควบคุมสภาพแวดล้อมทางการเงินของกิจการ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ กิจการที่ไม่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีและกิจการที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีรวมจำนวน 2,104 กิจการ กิจการที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นกิจการที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในระหว่างปี 1986-1987 และระหว่างปี 1987-1988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์โพรบิต (Probit Analysis) ผลการศึกษาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี โดยความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีโอกาสสูงที่กิจการจะเปลี่ยนผู้สอบบัญชี แต่ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันระหว่างรายงานของผู้สอบบัญชีก่อนมีการเปลี่ยนและหลังการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

Myers, Myers and Omer (2003) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับคุณภาพกำไร โดยใช้ตัวแบบรายการคงค้างของ Jones (1991) และ Sloan เป็นตัวแทนในการจัดคุณภาพกำไร โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวน 42,302 บริษัท ในระหว่างปี 1998-2000 เพื่อประมาณรายการคงค้าง โดยกำหนดให้มีข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 6 ปี เพื่อให้มั่นใจว่ารายการคงค้างเกินปกติสัมพันธ์กับระยะเวลาในการก่อตั้งกิจการ (จากการศึกษาของ Teoh *et al.* 1998) การศึกษาใช้ข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่ปี 1988 เนื่องจากมีการบังคับใช้ให้มีการจัดการทำงบกระแสเงินสด ในปีดังกล่าว โดยแบ่งช่วงเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับคุณภาพกำไรออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ 1-2 ปี 3-4 ปี และ 5 ปีขึ้นไป โดยมีตัวแปรควบคุมดังนี้ อายุ อัตราการเติบโต กระแสเงินสด ประเภทของผู้สอบบัญชี ขนาดของกิจการ ประเภทอุตสาหกรรม และปี ผลการศึกษาครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาการสอบบัญชีที่ขยาย

ออกเป็นประโยชน์ต่อการบันทึกรายการคงค้าง กล่าวคือหากความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีกับ ลูกค้ำมีระยะเวลานานจะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลง ผลการศึกษาตัวแปรควบคุม แสดงให้เห็น ว่าอายุกับรายการคงค้างมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม อัตราการเติบโตของบริษัทกับรายการ คงค้างมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กระแสเงินสดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ รายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนประเภทผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ รายการคงค้างและพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีที่มีความชำนาญในแต่ละอุตสาหกรรม กับผู้สอบบัญชีที่ไม่มีความชำนาญไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สรุปผลการวิเคราะห์จาก การศึกษานี้พบว่าการมีระยะเวลาการสอบบัญชีที่ยาวนานออกไปทำให้คุณภาพการสอบบัญชีหรือ คุณภาพกำไรลดลง ผลการวิจัยนี้พบว่ากิจการที่ใช้ผู้สอบบัญชีคนเดิมอาจจะไม่สามารถปรับปรุง คุณภาพการสอบบัญชีหรือคุณภาพกำไรได้ เพราะบางครั้งการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่สูงนั้นอาจ สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอบบัญชีได้ เนื่องจากลูกค้ำสามารถเปลี่ยนผู้สอบบัญชีที่มี ประสิทธิภาพมากกว่าและตรงกับความต้องการของกิจการ ในกรณีนี้หากลูกค้ำยังคงรักษาผู้สอบ บัญชีคนเดิมที่ไม่สามารถบริการได้ดีเพียงพอจะทำให้คุณภาพในการสอบบัญชีลดลง

Steven *et al.* (2003) ทำการศึกษาระหว่างคุณภาพกำไรกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของ ผู้สอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม โดยการเปรียบเทียบระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ ของผู้บริหารว่ามีระดับความสัมพันธ์กับผลกำไรอย่างไร ในธุรกิจที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบ บัญชีที่เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมนั้นกับธุรกิจที่ไม่ได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมนั้น โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายชั้น โดยการเลือกจากลูกค้ำของ สำนักงานสอบบัญชี ในกลุ่ม Big 5 เนื่องจากมีการศึกษาถึงคุณภาพกำไรของกลุ่มลูกค้ำที่ตรวจโดย Big 5 จำนวน 19,091 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพกำไรกลุ่มลูกค้ำของสำนักงานสอบบัญชี Big 5 นั้นมีคุณภาพกำไรสูงกว่า กลุ่มลูกค้ำที่ไม่ได้รับการตรวจโดย Big 5 จึงใช้ตัวอย่างจากลูกค้ำใน กลุ่ม Big 5 เพื่อเป็นการควบคุมตัวแปรเกี่ยวกับเรื่องชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชีและจาก การศึกษาพบว่าธุรกิจที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านใน แต่ละอุตสาหกรรมนั้นมีคุณภาพกำไรสูงกว่าธุรกิจที่ไม่ได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีที่มี ความเชี่ยวชาญเฉพาะ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ำกับคุณภาพกำไรนั้น เกิดขึ้นจากการเรียกร้องว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีจะช่วยลดปัญหาเรื่องความเป็นอิสระของ ผู้สอบบัญชี ที่จะลดลงเมื่อระยะเวลาการตรวจสอบบริษัทลูกค้ำยาวนานขึ้น นั่นคือจะเกิดปัญหาเรื่อง

การตกแต่งบัญชี(การจัดการกำไร) ด้วยวิธีต่างๆดังที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ทำโดยวิธีการบันทึกผ่านรายการคงค้างต่างๆในงบการเงิน สำหรับในประเทศไทยได้มีคำสั่งของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ให้มีการหมุนเวียนโดยเริ่มบังคับใช้กับบริษัทจดทะเบียนตั้งแต่ 1 มกราคม 2549 เป็นต้นไปจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า หลังจากที่มีการบังคับให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 5 ปีนั้น จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรอย่างไร ดังนั้นในการศึกษานี้จึงสนใจที่จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกคู่กับการจัดการกำไร โดยในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจาก Myers *et al.* (2003) โดยเปลี่ยนวิธีการหาค่าตัวแปรตาม คือ รายการคงค้าง จากวิธี Cross-sectional Jones model เป็น Cross-sectional Modified Jones model ซึ่งมาจากการศึกษาของ Brian *et al.* (2011) และ Chen *et al.* (2008) เนื่องจากวิธีนี้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้ในการหาค่ารายการคงค้างทำให้มีประสิทธิภาพในการหาค่ารายการคงค้างมากกว่า

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 โดยจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยตัวแปรอิสระประกอบด้วย ตัวแปรทดสอบ (Test Variables) และตัวแปรควบคุม (Control Variables) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

1. ตัวแปรที่สนใจศึกษา

1.1 ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่า (Auditor Tenure) จากการศึกษาของ Chen *et al.* (2008); Chi and Huang (2005); Myers *et al.* (2003); จิราภรณ์ พินิจนรัชย์ (2550) และทัศนียา สังขสุวรรณ (2548) พบว่าคุณภาพกำไรกับระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ามีความสัมพันธ์กัน ทำให้การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงนำตัวแปรเรื่องระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่า มาเป็นตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) หรือตัวแปรที่สนใจศึกษา

1.2 การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Auditor Rotation) จากการศึกษาของ Brian *et al.* (2011); Chang *et al.* (2010); Jennings *et al.* (2006) และ จิราภรณ์ พินิจนรัชย์ (2550) พบว่าคุณภาพกำไรกับประเภทของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กัน ทำให้การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงนำตัวแปรเรื่อง การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี มาเป็นตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) หรือตัวแปรที่สนใจศึกษา

2. ตัวแปรควบคุม

2.1 อายุของบริษัท (Age) จากการศึกษาของ Chen *et al.* (2008); Chi and Huang (2005); Myers *et al.* (2003) และทัศนียา สังขสุวรรณ (2548) ได้นำอายุของบริษัทเข้าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาในครั้งนั้นด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำอายุของบริษัทเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาในครั้งนั้นด้วย เนื่องจากระดับของรายการคงค้างจะแตกต่างกันไปตามวงจรธุรกิจ โดยในปีแรกๆ อาจมีระดับรายการคงค้างที่สูงกว่า ดังนั้นอายุกิจการจึงมักมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง

2.2 ขนาดของบริษัท (Size) การศึกษาของ Brian et al. (2011); Chen et al. (2008); Chi and Huang (2005); Myers et al. (2003); Geiger et al. (2002); Carol et al. (2002); ทศลียา สังสุวรรณ (2548); วรรณวิภา อรุณจิต (2548) และช่อทิพ โกกิม (2547) ได้มีการนำขนาดของบริษัทเข้ามาเป็นหนึ่งในตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนั้นด้วย เนื่องจากกิจการที่มีขนาดใหญ่จะมีโอกาสในการทำการจัดการกำไรมากกว่ากิจการที่มีขนาดเล็ก

2.3 ประเภทของผู้สอบบัญชี (Auditor Type) การศึกษาของ Chen et al. (2008); Chi and Huang (2005); Myers et al. (2003); ทศลียา สังสุวรรณ (2548) และวรรณวิภา อรุณจิต (2548) ได้มีการนำประเภทของผู้สอบบัญชีเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนั้นด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำประเภทของผู้สอบบัญชี เข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากกิจการที่ได้รับการตรวจจากผู้สอบบัญชีที่อยู่ในสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มักมีระดับรายการคงค้างที่ต่ำกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non Big 4) เพราะสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในการตรวจที่ผิดพลาดสูงกว่า รวมทั้งชื่อเสียงที่อาจทำให้สูญเสียลูกค้ารายอื่นๆ มากกว่า

2.4 ชนิดของอุตสาหกรรม (Industry) จากการศึกษาของ Chen et al. (2008); Chi and Huang (2005); Myers et al. (2003) และช่อทิพ โกกิม (2547) พบว่าชนิดอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไร เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มาจากอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องควบคุมประเภทอุตสาหกรรมเพื่อควบคุมปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในครั้งนี้

2.5 การเติบโตของบริษัท (Growth) การศึกษาของ Chen et al. (2008); Myers et al. (2003) และ Carol et al. (2002) ได้มีการนำการเติบโตของบริษัท เข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาในครั้งนั้นด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำการเติบโตของบริษัทเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากบริษัทที่มีการเติบโตสูงระดับของรายการเคลื่อนไหวในบริษัทจะเพิ่มสูงขึ้น เช่น ยอดขาย ค่าใช้จ่าย เป็นต้น ทำให้ระดับของรายการคงค้างสูงกว่าบริษัทที่ไม่เติบโตหรือเติบโตน้อยกว่า

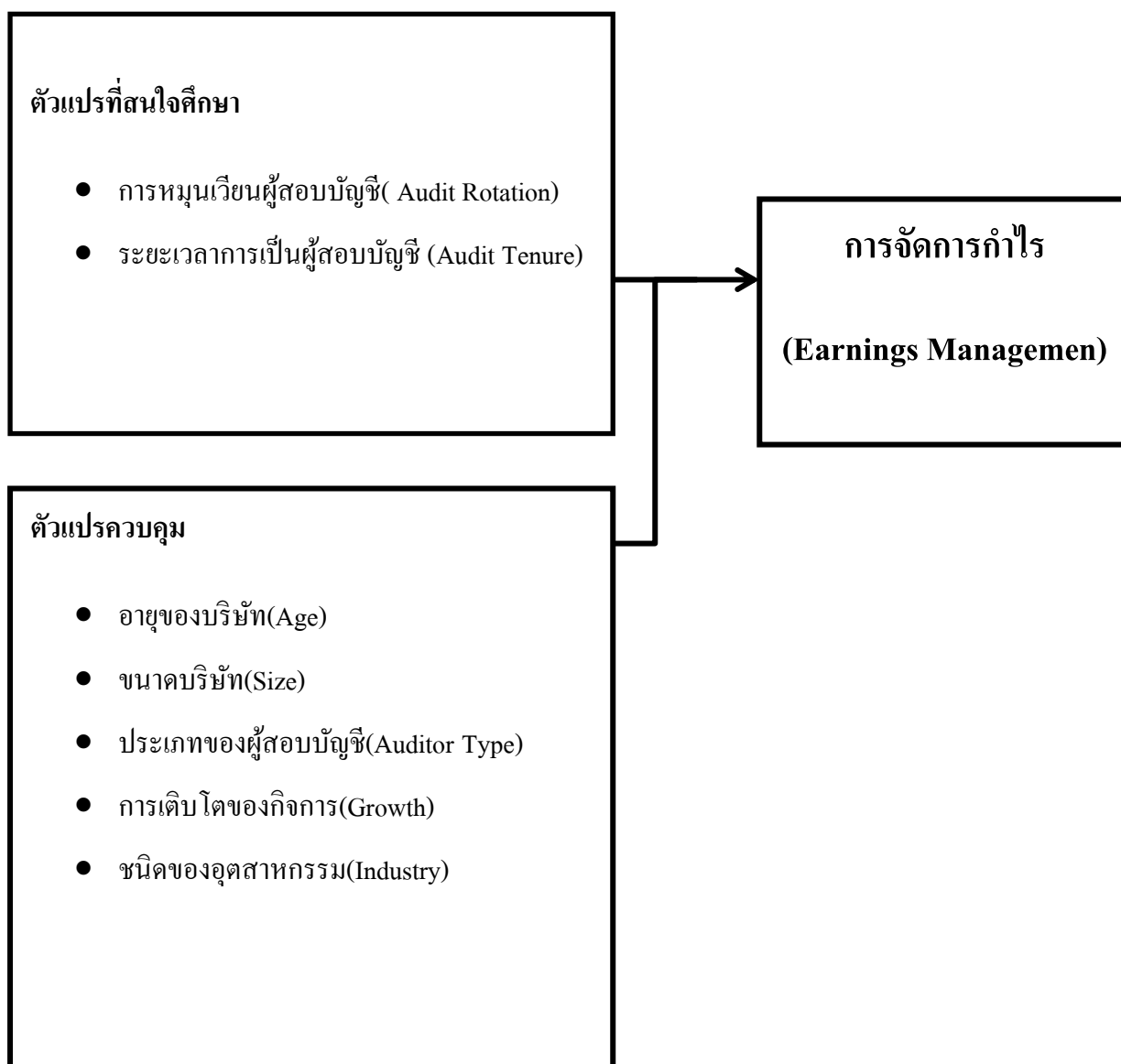
ตัวแปรตาม

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) เป็นตัวบ่งชี้ถึงการจัดการกำไร ถ้าจำนวนรายการคงค้างอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่ากำไรที่ได้ กิจการสามารถเปลี่ยนมาเป็นเงินสดได้อย่างเพียงพอในการดำเนินงานเป็นกำไรที่มีคุณภาพสูง ในทางกลับกันถ้าจำนวนรายการ

คงค้างอยู่ในระดับสูงแสดงว่ากิจการไม่สามารถเปลี่ยนมาเป็นสดได้อย่างเพียงพอในการดำเนินงานได้ เป็นกำไรที่มีคุณภาพต่ำ

ภายหลังจากที่ได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าการจัดการกำไรและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET100 มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 คำถามในการวิจัยกล่าวไว้ว่า การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรหรือไม่ และระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ามีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรหรือไม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่า โดยมีปัจจัยควบคุม คือ อายุของบริษัท ขนาดของบริษัท ประเภทของผู้สอบบัญชี ชนิดของอุตสาหกรรมและการเติบโตของบริษัท

ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่า (Auditor Tenure)

จากการศึกษาของChen *et al.* (2008) พบว่าการจัดการกำไรกับระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ามีความสัมพันธ์กับผู้สอบบัญชี James, Linda and Thomas (2003) พบว่าคุณภาพกำไรที่ต่ำมาจากระยะเวลาการสอบบัญชีที่ยาวนาน Chi and Huang (2005) พบว่าเมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Tenure) และระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อการจัดการกำไรลดลงแต่ถ้ามี

ระยะเวลาที่ยาวเกินไปจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น ทศลียา สังขสุวรรณ (2548) พบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบส่งผลต่อการจัดการกำไรและการศึกษาของอนุชา ถาพะยอม (2555) พบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร จากการศึกษาดังกล่าวจึงตั้งสมมติฐานว่า

H1 : ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าส่งผลต่อการจัดการกำไร

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Auditor Rotation)

จากประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์(ก.ล.ต.) ได้มีการกำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner 5 ปี และจากการศึกษา งานวิจัย Brian *et al.* (2011) พบว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลต่อการจัดการกำไร Jennings *et al.* (2006) พบว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีจะเพิ่มความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี และ จิราภรณ์ พินิจนรัชย์ (2550) พบว่าคุณภาพกำไรกับประเภทของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กัน จิราภรณ์ พินิจนรัชย์ (2550) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไร ทำให้การศึกษานี้ผู้ศึกษาจึงนำตัวแปรเรื่องการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและการศึกษาของอนุชา ถาพะยอม (2555) พบว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร จากการศึกษาดังกล่าวจึงตั้งสมมติฐานว่า

H2 : การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลต่อการจัดการกำไร

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี ในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET 100 ระหว่างวันที่ 1 ก.ค. 2557 ถึง 31 ธ.ค. 2557 สาเหตุที่การศึกษาครั้งนี้เลือกบริษัทจดทะเบียนที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณ SET100 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะบริษัทเหล่านี้เป็นบริษัทที่อยู่ในความสนใจ

ของนักลงทุน เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าตามราคาตลาด (Market Capitalization) สูงและมีการซื้อขายอย่างสม่ำเสมอ (อนุชา ฤาพิยอม, 2555) โดยการศึกษาครั้งนี้ ยกเว้นกลุ่มธุรกิจธนาคาร ประกันภัย และการเงิน เนื่องจากโครงสร้างทางการเงินของบริษัทเหล่านี้แตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังยกเว้นบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากการตรวจสอบโดยหน่วยงานราชการตามข้อบังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีเงื่อนไขว่า

1. บริษัทที่นำมาใช้จะต้องอยู่ใน SET 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2556 และต้องมีแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ครบถ้วนตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย
2. บริษัทที่ไม่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ครบทั้ง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2556 จะโดนตัดออกไป ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการถูกเพิกถอนออกจากตลาดหลักทรัพย์ การควบรวมกิจการ การถอนตัวออกจากตลาดหลักทรัพย์ หรือเพิ่งเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

จากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ได้จำนวนกลุ่มอุตสาหกรรมจาก 8 กลุ่มอุตสาหกรรมเหลือ 5 กลุ่มอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	2	10
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	17	85
กลุ่มทรัพยากร	9	45
กลุ่มเทคโนโลยี	7	35
กลุ่มบริการ	12	60
รวม	47	235

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวารสารวิชาชีพ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่างๆ โดยการเก็บข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ศึกษาข้อมูลการนำส่งงบการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-2556 จากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (www.dbd.go.th) และข้อมูลทางการเงินของแต่ละบริษัทเป็นรายปี โดยแยกเป็นแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมสำหรับปี พ.ศ.2551-2556 จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.setsmart.com)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

1. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Rotation) เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ โดยวัดค่าจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนี้

บริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีให้เท่ากับ 1

บริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีให้เท่ากับ 0

2. ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูก (Tenure) เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ โดยวัดจำนวนปีที่ผู้สอบบัญชีเข้าเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูก

ตัวแปรควบคุม

1. **อายุของบริษัท (Age)** เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ วัดจำนวนปีที่บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. **ขนาดของบริษัท (Size)** เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ วัดจำนวนของสินทรัพย์รวม

3. **ประเภทของผู้สอบบัญชี (Auditor Type)** เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ โดยวัดค่าจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนี้

1 กรณีเป็น 1 ใน 4 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Ernst & Young, Price Waterhouse Coopers, Deloitte Touche Tohmatsu และ KPMG)

0 กรณีสำนักงานสอบบัญชีอื่น

4. **การเติบโตของบริษัท (Growth)** เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ วัดการเติบโตของยอดขาย โดยนำยอดขายรวมของปีปัจจุบันลบด้วยยอดขายในปีที่ผ่านมา แล้วหารด้วยยอดขายรวมในปีที่ผ่านมา

$$\text{Growth} = \frac{\sum_{i=1}^n \text{sale}_{i,t} - \sum_{i=1}^n \text{sale}_{i,t-1}}{\sum_{i=1}^n \text{sale}_{i,t-1}}$$

5. **ชนิดของอุตสาหกรรม (Industry)** เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ โดยวัดค่าจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนี้

INDUS 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเท่ากับ 1 กรณีอื่นๆเท่ากับ 0

INDUS2 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเท่ากับ 1 กรณีอื่นๆเท่ากับ 0

INDUS3 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เท่ากับ 1 กรณีอื่นๆ เท่ากับ 0

INDUS4 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มทรัพยากร เท่ากับ 1 กรณีอื่นๆ เท่ากับ 0

INDUS5 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มบริการ เท่ากับ 1 กรณีอื่นๆ เท่ากับ 0

INDUS 1 ถึง 5 = 0 หมายถึง บริษัทที่อยู่ในกลุ่มเทคโนโลยี

ตัวแปรตาม

การจัดการกำไร (Earnings Management) จากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร) (Absolute Discretionary Accruals |DAC|)

กิจการที่มีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารแสดงถึงกำไรที่ไม่มีคุณภาพ เพราะงบการเงินที่มีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารนั้น เกิดจากการที่ผู้บริหารพยายามตกแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและเป็นที่น่าสนใจแก่นักลงทุน เนื่องจากผลการดำเนินงานมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน หรือผู้ใช้งบการเงินซึ่งข้อมูลต่างๆ ในงบล้วนแต่เป็นข้อมูลที่บิดเบือนไปจากความจริงทำให้มูลค่าของกิจการในอนาคตลดลง (อนุชา ฤทธิชัย, 2555)

ตัวแบบในการคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) และสูตรคำนวณหารายการคงค้างรวม (Total Accruals) มีขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณหารายการคงค้างรวม (Total Accruals) จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่เกี่ยวข้องกับรายการคงค้างรวมทั้งหมดพบว่ารายการคงค้างรวม สามารถคำนวณได้ 2 วิธี ดังนี้

1.1 คำนวณจากแนวกิจดงบดุล (Balance Sheet Approach) โดย

$$TA = \Delta CA_t - \Delta Cash_t - \Delta CL_t - \Delta DCL_t - DEP_t$$

1.2 คำนวณจากรายการคงค้างตามแนวกิจกระแสเงินสด

$$TA_t = NI - CFO$$

โดยที่ TA_t = รายการคงค้างทั้งหมดของกิจการ

CA_t = การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน

$Cash_t$ = การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดหรือรายการเทียบเท่า

CL_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียน

DCL_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สิน

DEP_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี

NI = กำไรสุทธิก่อนภาษี

CFO = กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาในแนวคิดกระแสเงินสด (Cash Flow Approach) ในการประมาณการรายการคงค้างทั้งหมด เนื่องจากงานวิจัย Hribar และ Collins (2002) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประมาณการรายการคงค้างระหว่างการใช้แนวคิดงบดุล และแนวคิดกระแสเงินสด พบว่าการใช้แนวคิดงบดุล ในการประมาณรายการคงค้างนั้นจะมีความผิดพลาดสูง หากกิจการมีการรวมกิจการ การซื้อกิจการ การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการยกเลิกการดำเนินงานหรือการลงทุนต่างๆที่เกิดขึ้น อีกทั้งทำให้ผลการวิเคราะห์ความถดถอยที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างรวมจากการดำเนินงานและรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารไม่ถูกต้อง การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้การคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดโดยใช้แนวคิดกระแสเงินสด เพื่อลดความผิดพลาดในการประมาณรายการคงค้าง

2. **คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์** นำผลจากการคำนวณรายการคงค้างรวมในขั้นตอนที่ 1 มาใส่ในสมการถดถอย ต่อไปนี้เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์

$$\frac{TAt}{A}_{t-1} = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t / A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t / A_{t-1})$$

โดยที่ A_{t-1} = สินทรัพย์ทั้งหมด ณ สิ้นงวดในปีที่ t-1

ΔREV_t = การเปลี่ยนแปลงของรายได้

PPE_t = ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ณ สิ้นงวดในปีที่ t

3. คำนวณหารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (Non-Discretionary Accruals) โดยใช้
ตัวแบบ Cross-sectional Modified Jones ซึ่งจะนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาใส่ใน
สมการถดถอย ดังต่อไปนี้

$$NDA_t = \alpha_1 (1/A_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta REC_t / A_{t-1}) + \alpha_3 (PPE_t / A_{t-1})$$

โดยที่ NDA = รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (Non-Discretionary Accruals)

ΔREC = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า

4. คำนวณหารายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ได้
ดังนี้

$$DAC_t = (Ta_t / A_{t-1}) - NDA_t$$

โดยที่ DAC_t = รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals)

จากนั้นนำรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ที่คำนวณได้จากขั้นตอนที่ 4 ไป
ใส่ค่าสัมบูรณ์ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษาเฉพาะขนาดของการจัดการกำไร โดยไม่
คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร ว่าไปในทิศทางบวกหรือทางลบ เพราะถือว่าล้วนแต่เป็นการ
จัดการกำไรทั้งสิ้น

ตารางที่ 2 ตารางแสดงวิธีที่ใช้ในการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	สัญลักษณ์	วิธีที่ใช้ในการวัดมูลค่า
ตัวแปรตาม		
รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร	DAC	$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REC_t / A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t / A_{t-1})$ $DAC_t = (Ta_t / A_{t-1}) - NDA_t$
ตัวแปรอิสระ		
การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	Rotation	วัดค่าจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนี้ 1 = มีการหมุนเวียน 0 = ไม่มีการหมุนเวียน
ตัวแปรควบคุม		
อายุของบริษัท	Age	วัดโดยจำนวนปีที่เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ขนาดของบริษัท	Size	วัดโดยจำนวนสินทรัพย์รวม
ประเภทของผู้สอบบัญชี	Auditor	1 = Big 4 0 = Non – Big 4
ชนิดของอุตสาหกรรม	Industry	วัดค่าตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนี้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้ 0 = บริษัทที่ไม่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้ INDUS 1= กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร INDUS 2= กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง INDUS 3= กลุ่มทรัพยากร INDUS 4= กลุ่มบริการ INDUS 5= กลุ่มเทคโนโลยี
การเติบโตของบริษัท	Growth	$\frac{\sum_{i=1}^n sale_{i,t} - \sum_{i=1}^n sale_{i,t-1}}{\sum_{i=1}^n sale_{i,t-1}}$

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ใช้โปรแกรมเพื่อการคำนวณทางสถิติ SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) เมื่อเก็บข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้ครบถ้วนแล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

การวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปแบบของค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าต่ำสุด (Minimum :Min)

1.2 ค่าสูงสุด (Maximum : Max)

1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic)

การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในแต่ละตัวแบบใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) ในการทดสอบสมมติฐานการศึกษา ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$)

ตัวแบบ (Model) ในการศึกษาค้างใช้ Modified Jones Model ที่พัฒนาโดย Dechow et al. (1995) จากการศึกษาพบว่า Modified Jones Model มีความสามารถในการตรวจพบการจัดการกำไรได้ดีกว่าตัวแบบอื่นๆ

$$|DAC| = \beta_0 + \beta_1 \text{Tenure} + \beta_2 \text{Rotation} + \beta_3 \text{Auditor Type} + \beta_4 \text{Age} + \beta_5 \text{Size} + \beta_6 \text{Growth} + \beta_7 \text{INDUS}_1 + \beta_8 \text{INDUS}_2 + \beta_9 \text{INDUS}_3 + \beta_{10} \text{INDUS}_4 + \beta_{11} \text{INDUS}_5 + \varepsilon$$

โดยที่

$\beta_1 \text{Tenure}$ = ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า

$\beta_2 \text{Rotation}$ = การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

β_3 Auditor Type = ประเภทผู้สอบบัญชี

β_4 Age = อายุของบริษัท

β_5 Size = ขนาดของบริษัท

β_6 Growth = การเติบโตของบริษัท

β_7 INDUS₁ = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

β_8 INDUS₂ = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม

β_9 INDUS₃ = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

β_{10} INDUS₄ = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มทรัพยากร

β_{11} INDUS₅ = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มบริการ

\mathcal{E} = ความคลาดเคลื่อน

การวิเคราะห์ความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกันและทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และมีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินประจำปี พ.ศ. 2551-2556 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 จำนวน 47 บริษัท 5 กลุ่มอุตสาหกรรมโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะและปริมาณของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีและการจัดการกำไร ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไร และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test) เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี บริษัทไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และมีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ คือ (1) ตัวแปรตาม (2) ตัวแปรอิสระ และ (3) ตัวแปรควบคุม สำหรับค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งอธิบายลักษณะข้อมูลได้ดังนี้

1.1 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ การจัดการกำไร โดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณจากตัวแบบ Cross-sectional Modified Jones เป็นตัวแทนในการวัดการจัดการกำไร การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณานำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลตัวแปรตาม : รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

ตัวแปรตาม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
				มาตรฐาน
ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้าง ที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	0.003501	1.199258	0.107659	0.136892

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ที่คำนวณจากตัวแบบ Cross-sectional Modified Jones จากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีค่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุดเท่ากับ 0.003501 ในขณะที่รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุดเท่ากับ 1.199258 ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับ 0.107659 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.136892 ถ้ารายการคงค้างของกิจการยิ่งมาก ย่อมส่งผลให้กิจการมีการจัดการกำไรและกำไรไม่มีคุณภาพ กล่าวคือ กำไรขาดทุนก่อนดอกเบี้ยและภาษีของกิจการมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานได้ยาก และอาจส่งผลต่อกำไรในอนาคตของกิจการได้ ทำให้กำไรมีความผันผวน ยกแก่การคาดการณ์แนวโน้มของกิจการ เพื่อให้ผลการดำเนินงานของกิจการเป็นที่น่าดึงดูดใจนักลงทุน กิจการอาจมีความพยายามที่จะจัดการกำไร (Earnings Management) จึงส่งผลให้รายการคงค้างที่ปรากฏอยู่ในงบการเงินบางส่วนเป็นผลมาจากการจัดการกำไรของกิจการ กล่าวโดยสรุป ยิ่งรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารมีจำนวนมาก นอกจากจะส่งผลให้กำไรมีความผันผวน ด้อยคุณภาพ อาจเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามจัดการกำไรของกิจการเหล่านั้นได้

ตารางที่ 4 ข้อมูลตัวแปรตาม : ระดับการจัดการกำไรโดยใช้รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

ตัวแปรตาม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
				มาตรฐาน
รายการคงค้าง ปี 2552	0.005098	0.774618	0.091745	0.2672849
รายการคงค้าง ปี 2553	0.003502	0.531307	0.104347	0.1848285
รายการคงค้าง ปี 2554	0.003952	0.944461	0.153089	0.2030044
รายการคงค้าง ปี 2555	0.008062	0.648007	0.110873	0.1479812
รายการคงค้าง ปี 2556	0.005505	1.199258	0.078241	0.2312833
รวม	0.003502	1.199258	0.107659	0.136892

จากตารางที่ 4 แสดงรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยการแบ่งตามปี พ.ศ. 2552–2556 จากกลุ่มตัวอย่าง 235 บริษัท พบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุดอยู่ในปี พ.ศ. 2553 มีค่าเท่ากับ 0.003502 ส่วนรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุดอยู่ในปี พ.ศ. 2556 มีค่าเท่ากับ 1.199258 ค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจรวมของผู้บริหารเท่ากับ 0.107659 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.136892 เมื่อมองในภาพรวมปี พ.ศ.2554 มีค่าเฉลี่ยรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงที่สุด

ตารางที่ 5 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	0.003502	0.232285	0.096670	0.028692
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0.003958	0.434716	0.110273	0.100117
กลุ่มทรัพยากร	0.005509	0.895514	0.225562	0.258314
กลุ่มบริการ	0.005695	1.199258	0.193158	0.228017
กลุ่มเทคโนโลยี	0.005672	0.305220	0.076031	0.069319
รวม	0.003502	1.199258	0.107659	0.136892

จากตารางที่ 5 แสดงรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรม จากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง พบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีค่าเท่ากับ 0.003502 ส่วนรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุด อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ มีค่าเท่ากับ 1.199258 ค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับ 0.107659 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.136892 ถ้ามองในภาพรวมกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ

ตารางที่ 6 ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารแบ่งตามประเภทของสำนักงานสอบบัญชี

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
				มาตรฐาน
Big 4	0.003502	1.199258	0.125122	0.075870
Non Big 4	0.008038	0.630937	0.150537	0.127386
รวม	0.003502	1.199258	0.107659	0.136892

จากตารางที่ 6 พบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุด อยู่ในกลุ่มที่มีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีค่าเท่ากับ 0.003502 ส่วนรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุด อยู่ในกลุ่มที่มีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) เช่นกัน โดยมีค่าเท่ากับ 1.199258 ค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับ 0.107659 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.136892 และเมื่อมองในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) จะมีค่าเฉลี่ยรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

1.2 ตัวแปรอิสระ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต่างๆที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า

ตัวแปรอิสระ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
				มาตรฐาน
ระยะเวลาการเป็นผู้สอบ บัญชีในบริษัทลูกค้า	1	5	2.3447	1.43078

จากตารางที่ 7 พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีระยะเวลาความสัมพันธ์สูงสุด 1 ปี ในขณะที่ระยะเวลาความสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 5 ปี (เนื่องจากเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2556 ทำให้ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้สูงสุดเพียง 5 ปี) ค่าเฉลี่ยระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการเท่ากับ 2.3447 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.43078

ตารางที่ 8 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า

ระยะเวลา	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
1 ปี	64	27.2
2 ปี	77	32.8
3 ปี	54	23.0
4 ปี	29	12.3
5 ปี	11	4.7
รวม	235	100

จากตารางที่ 8 พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 2 ปี มากที่สุดจำนวน 77 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 32.8 ในขณะที่ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 5 ปี มีน้อยที่สุดจำนวน 11 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 4.7

ตารางที่ 9 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	68	28.9
ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	167	71.1
รวม	235	100

จากตารางที่ 9 พบว่าจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีตัวอย่างจำนวน 68 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 28.9 ที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ในขณะที่มีตัวอย่างจำนวน 167 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 71.1 ที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

ตารางที่ 10 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : อายุของบริษัท

ตัวแปร	จำนวน			ส่วนเบี่ยงเบน	
	ตัวอย่าง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน
อายุของบริษัท(ปี)	235	5	38	18.02	6.612

จากตารางที่ 10 พบว่าอายุของบริษัท จากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 5 ปี ในขณะที่อายุของบริษัทสูงสุดเท่ากับ 38 ปี ค่าเฉลี่ยอายุของบริษัทเท่ากับ 18.02 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.612

ตารางที่ 11 สัดส่วนข้อมูลตัวแปรอิสระ : อายุของบริษัท

อายุของบริษัท	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
1-9 ปี	35	14.9
10-19 ปี	105	44.7
ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	95	40.4
รวม	235	100

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุบริษัทอยู่ในช่วง 10-19 ปี มากที่สุด จำนวน 105 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 44.7 กลุ่มตัวอย่าง 1-9 ปี มีน้อยที่สุดจำนวน 35 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 14.9

ตารางที่ 12 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ขนาดของบริษัท

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน
					เบี่ยงเบน
					มาตรฐาน
ขนาดของบริษัท	235	6,346	377,001	64,814	74,918

จากตารางที่ 12 พบว่าบริษัทที่มีขนาดของบริษัทต่ำสุดเท่ากับ 6,346 ล้านบาท และมีขนาดบริษัทสูงสุดเท่ากับ 377,001 ล้านบาท ค่าเฉลี่ยของขนาดบริษัทเท่ากับ 64,814 ล้านบาท หากพิจารณาขนาดของบริษัทที่วัดจากสินทรัพย์จะพบว่าขนาดบริษัทที่เล็กที่สุดและบริษัทที่ใหญ่ที่สุดแตกต่างกันประมาณ 377,000 ล้านบาท

ตารางที่ 13 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ประเภทผู้สอบบัญชี

ประเภทผู้สอบบัญชี	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
Big 4	210	89.4
Non Big 4	25	10.6
รวม	235	100

จากตารางที่ 13 แสดงประเภทของสำนักงานสอบบัญชีซึ่งเก็บข้อมูลจากการใช้บริการสอบบัญชี จากขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ได้แก่ บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด บริษัท ดีลอยท์ ทูช ภูมิภาค ไทย ยศ จำกัด บริษัท ไพค์วอเตอร์ เอ็นท์รี จำกัด เอบีเอส จำกัด บริษัท อีวาย จำกัด และบริษัทที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มนี้ก็จะจัดอยู่ในกลุ่มของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non Big 4) จากบริษัทตัวอย่าง 235 บริษัท พบว่าบริษัทตัวอย่างจำนวน 210 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 89.4 ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดใหญ่ และจำนวน 69 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 10.6 ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก สำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

ตารางที่ 14 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : การเติบโตของบริษัท

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบน	
			ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	
การเติบโตของบริษัท	235	-59.6	90.1	11.799	8.2579

จากตารางที่ 14 พบว่าการเติบโตของบริษัท ซึ่งวัดจากการเติบโตของยอดขาย โดยนำยอดขายรวมของปีปัจจุบันลบด้วยยอดขายรวมในปีที่ผ่านมา แล้วหารด้วยยอดขายรวมในปีที่ผ่านมา โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง พบว่าการเติบโตของบริษัทต่ำสุดเท่ากับ -59.6 ในขณะที่การเติบโตของบริษัทสูงสุดเท่ากับ 90.1 ค่าเฉลี่ยของการเติบโตของบริษัทเท่ากับ 11.799 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.25579 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยที่ได้มีค่าเป็นบวก นั่นคือ โดยเฉลี่ยบริษัทใน SET 100 ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการเติบโตของบริษัทเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 15 ข้อมูลตัวแปรอิสระ : ประเภทของอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	10	4.2
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	85	36.2
กลุ่มทรัพยากร	45	19.1
กลุ่มบริการ	60	25.6
กลุ่มเทคโนโลยี	35	14.9
รวม	235	100

จากตารางที่ 15 แสดงถึงจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมจาก 5 อุตสาหกรรม จำนวน 235 ตัวอย่าง พบว่าอุตสาหกรรมที่มีจำนวนตัวอย่างมากที่สุด คือกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีจำนวน 85 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาคือ กลุ่มบริการ มี

จำนวน 60 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 25.6 และอุตสาหกรรมที่มีจำนวนตัวอย่างน้อยที่สุดคือกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 10 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.2

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน(Inference Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 ตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกันและทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป

4.2.1 เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis)

ตัวแบบ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทกับการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

$$|DAC| = \beta_0 + \beta_1 \text{Tenure} + \beta_2 \text{Rotation} + \beta_3 \text{Auditor Type} + \beta_4 \text{Age} + \beta_5 \text{Size} + \beta_6 \text{Growth} \\ + \beta_7 \text{INDUS}_1 + \beta_8 \text{INDUS}_2 + \beta_9 \text{INDUS}_3 + \beta_{10} \text{INDUS}_4 + \beta_{11} \text{INDUS}_5 + \epsilon$$

สมมติฐานการศึกษาของตัวแบบ

H1 : ระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าส่งผลต่อการจัดการกำไร

H2 : การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลต่อการจัดการกำไร

ผลการทดสอบสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไร

Model	Coefficients		Std. Error	t-value	Sig. t
	B	Beta			
(Constant)	0.110		0.180	0.505	0.617
Rotation	0.093	0.155	0.090	1.034	0.308
Tenure	-0.058	-0.205	0.039	-1.485	0.146
Age	-0.005	-0.275	0.003	-1.577	0.017*
Size	-0.007	0.279	0.000	1.646	0.109
Auditor Type	-0.016	-0.041	0.056	-0.293	0.772
Growth	0.001	0.037	0.002	0.239	0.813
INDUS 1	0.112	0.186	0.141	0.793	0.433
INDUS 2	0.151	0.600	0.120	1.257	0.217
INDUS 3	0.171	0.555	0.121	1.409	0.033*
INDUS 4	0.245	0.905	0.117	2.090	0.022*
INDUS 5	0.099	-0.398	0.129	0.772	0.093

$R^2=0.435$

Adjusted $R^2=0.257$

Significant at 0.05 level

จากตารางที่ 15 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ แต่ละตัวที่ใช้ตัวแบบ พบว่าตัวแบบโดยรวมมีค่า P-value หรือ Sig.F อยู่ที่ 0.022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 ถ้าสถิติดังกล่าวใช้ทดสอบสมมติฐานที่ว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จากผลการทดสอบดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวจาก 7 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่า R^2 พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรตามเท่ากับ 43.5% และเมื่อพิจารณาจากค่า Adjusted R^2 ซึ่ง

สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารได้ 25.7% ซึ่งในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุจะใช้สัมประสิทธิ์การตัดสินใจจากค่า Adjusted R^2 โดยไม่ได้ใช้ R^2 เพราะเมื่อตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยจะทำให้ค่า R^2 มากขึ้นทั้งที่ตัวแปรอิสระที่เพิ่มขึ้นอาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามก็ได้ จึงมีการปรับค่า R^2 ให้ถูกต้องยิ่งขึ้น คือค่า Adjusted R^2

จากตารางที่ 15 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ที่ว่า

H1 : ระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าส่งผลต่อการจัดการกำไร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 1

ทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ที่ว่า

H2 : การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลต่อการจัดการกำไร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 2

ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม พบว่า อายุของบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.017 และพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ใช้ดุลพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยค่าสัมประสิทธิ์กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร เท่ากับ 0.033 และค่าสัมประสิทธิ์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เท่ากับ 0.022 ตามลำดับ แต่ขนาดของบริษัท ประเภทของผู้สอบบัญชี การเติบโตของบริษัทไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 17 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัท ลูกค้าส่งผลต่อการจัดการกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลต่อการ จัดการกำไร	ปฏิเสธสมมติฐาน

2.2 เทคนิคการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test)

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกันและทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่างกัน

	N	Mean	Std.	t	Sig.(2-tailed)
มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	68	.12218	.13735	1.220	.004*
ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี	167	.15989	.19970		

จากตารางที่ 18 พบว่าบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลให้ค่าการจัดการกำไรแตกต่างกัน จากกลุ่มตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มี

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมี 68 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.12218 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมี 167 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.15989 ดังนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

ตารางที่ 19 ทดสอบความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน

	N	Mean	Std.	t	Sig.(2-tailed)
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี	141	.13883	.14367	0.838	0.063
มากกว่า 2 ปีขึ้นไป	94	.14050	.19660		

จากตารางที่ 19 พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้การจัดการกำไรต่างกัน จากกลุ่มตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี พบว่ามี 141 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.13883 กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีมากกว่า 2 ปี มี 94 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.14050 ดังนั้นพบว่าค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปีกับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีมากกว่า 2 ปี มีความแตกต่างไม่มากนัก

บทที่ 5

บทสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทถูกค่ากับการจัดการกำไร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และมีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกันและเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย อายุของบริษัท (Age) ขนาดของบริษัท (Size) ประเภทของผู้สอบบัญชี (Auditor Type) การเติบโตของบริษัท (Growth) และประเภทอุตสาหกรรม (Industry)

รูปแบบการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาคำนวณดัชนี SET 100 ระหว่างวันที่ 1 ก.ค. 2557 ถึง 31 ธ.ค. 2557 สาเหตุที่การศึกษาครั้งนี้เลือกบริษัทจดทะเบียนที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณ SET 100 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะบริษัทเหล่านี้เป็นบริษัทที่อยู่ในความสนใจของนักลงทุน บริษัทที่นำมาใช้จะต้องอยู่ใน SET 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2556 ทำการศึกษาข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 (5 ปี) ทำให้ได้ประชากร 5 กลุ่มอุตสาหกรรม 47 บริษัท กลุ่มตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS) เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยแสดงผลในรูปร้อยละ ค่าต่ำสุด (Minimum :Min) ค่าสูงสุด (Maximum : Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายผลการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของตัวแปรที่รวบรวมไว้ ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการอธิบายผลการวิจัยเกี่ยวกับเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไรและการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent-Sample T-Test) เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มี

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและมีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีต่างกัน ข้อมูลในบทที่ 5 นี้ มีหัวข้อนำเสนอ ดังนี้

1. บทสรุปและอภิปรายผลการศึกษา
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา
3. ข้อจำกัดในการศึกษา
4. ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

5.1 บทสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สำหรับการสรุปผลการวิจัยผู้วิจัยแบ่งการสรุปผลเป็น 2 ส่วน การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ โดยสรุปผลการวิจัยในแต่ละส่วนแสดงได้ดังนี้

5.1.1. การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น

1.1 รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Accure) จากการคำนวณค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารจากตัวแบบ Modified Jones ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2556 พบว่าค่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุดเท่ากับ 0.003501 โดยพบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำสุดอยู่ในปี พ.ศ. 2553 และอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ในขณะที่รายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุดเท่ากับ 1.199258 โดยพบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุดอยู่ในปี พ.ศ. 2556 และอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

1.2 ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า (Tenure) จากการคำนวณระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552-2556 พบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ จากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีระยะเวลาความสัมพันธ์สูงสุด 1 ปี ในขณะที่ระยะเวลาความสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 5 ปี ค่าเฉลี่ยระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ เท่ากับ 2.3447 ปี มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 2 ปี มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 มีระยะเวลาในการจ้างผู้สอบบัญชีให้เป็นผู้สอบบัญชีของกิจการไม่ยาวนานนัก ดังนั้น

ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการจึงอาจไม่ส่งผลต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

1.3 การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี (Rotatio) จากการศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552-2556 พบว่าจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีตัวอย่างจำนวน 68 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 28.9 ที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ในขณะที่มีตัวอย่างจำนวน 167 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 71.1 ที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี แม้สัดส่วนไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมากกว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเงินอาจเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำจากปีก่อนๆมาช่วยแนะนำให้กิจการลดหรือจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไปหรือหมายความว่าแม้ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีแต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นอิสระลดลง

1.4 อายุของบริษัท (Age) พบว่าอายุของบริษัท จากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง มีอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 5 ปี ในขณะที่อายุบริษัทสูงสุดเท่ากับ 38 ปี ค่าเฉลี่ยอายุของบริษัทเท่ากับ 18.02 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.612 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุบริษัทอยู่ในช่วง 10-19 ปี มากที่สุด

1.5 ขนาดของบริษัท พบว่าบริษัทที่มีขนาดต่ำสุดเท่ากับ 6,346 ล้านบาทและมีขนาดบริษัทสูงสุดเท่ากับ 377,001 ล้านบาท ค่าเฉลี่ยของขนาดบริษัทเท่ากับ 64,814 ล้านบาท หากพิจารณาขนาดของบริษัทที่วัดจากสินทรัพย์จะพบว่าขนาดบริษัทที่เล็กที่สุดและบริษัทที่ใหญ่ที่สุดแตกต่างกันประมาณ 377,000 ล้านบาท

1.6 ประเภทของผู้สอบบัญชี จากบริษัทตัวอย่าง 235 บริษัทพบว่าบริษัทตัวอย่างจำนวน 210 ตัวอย่างหรือร้อยละ 89.4 ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ และจำนวน 69 ตัวอย่างหรือร้อยละ 10.6 ใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก สำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

1.7 การเติบโตของกิจการ พบว่าการเติบโตของบริษัทซึ่งวัดจากการเติบโตของยอดขาย โดยนำยอดขายรวมของปีปัจจุบันลบด้วยยอดขายรวมในปีที่ผ่านมา แล้วหารด้วยยอดขายรวมในปีที่ผ่านมา โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง พบว่าการเติบโตของบริษัทต่ำสุดเท่ากับ -59.6 ในขณะที่การเติบโตของบริษัทสูงสุดเท่ากับ 90.1 ค่าเฉลี่ยของการเติบโตของบริษัทเท่ากับ 11.799 จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยที่ได้มีค่าเป็นบวก นั่นคือ โดยเฉลี่ยบริษัทใน SET 100 ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการเติบโตของบริษัทเพิ่มขึ้น

1.8 ประเภทของอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรมที่มีจำนวนตัวอย่างมากที่สุด คือกลุ่ม อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง มีจำนวน 85 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาคือ กลุ่มบริการ มีจำนวน 60 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 25.6 และอุตสาหกรรมที่มีจำนวนตัวอย่างน้อยที่สุดคือกลุ่ม เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 10 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.2 พบว่ารายการคงค้างที่ใช้ดุลย พินิจของผู้บริหารต่ำสุดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ในขณะที่รายการคง ค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารสูงสุดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

5.1.2. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis)

ในการอภิปรายผลการศึกษามาจากวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ของวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 การอภิปรายผลการศึกษที่เกิดขึ้นเพื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยในอดีตที่ เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ดังนี้

1. ความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและไม่มี การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

จากการศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบ บัญชีและไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและ บริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีส่งผลให้ค่าการจัดการกำไรแตกต่างกัน จากกลุ่มตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมี 68 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.12218 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมี 167 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ย เท่ากับ 0.15989 ดังนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยการจัดการกำไร สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ดังนั้นสรุปได้ว่าบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบ บัญชีมีโอกาสในการจัดการกำไรมากกว่าบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี

2. ความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี ต่างกัน

จากการศึกษาความแตกต่างของการจัดการกำไรระหว่างบริษัทที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบ บัญชีต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าที่แตกต่างกันไม่ส่งผล ให้การจัดการกำไรต่างกัน จากกลุ่มตัวอย่าง 235 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี มี 141 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.13883 กลุ่มตัวอย่างที่มี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบมากกว่า 2 ปี มี 94 ตัวอย่าง การจัดการกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 0.14050 ดังนั้น พบว่าค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี

กับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการเป็นผู้สอบมากกว่า 2 ปี มีความแตกต่างไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ต่างกันไม่ได้ทำให้การจัดการกำไรต่างกัน

3. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

จากการศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ผลการศึกษา การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการศึกษาเป็นช่วงหลังจากการประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีการกำหนดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีโดยการเปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปีจึงทำให้การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไร อาจเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำจากปีก่อนๆมาช่วยแนะนำให้งิจการลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไป ดังนั้น ถึงแม้ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีแต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นอิสระลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ พินิจนรัช (2550) ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ชัดแจ้งกับการศึกษาของ อนุชา ถาพยอม (2555) พบว่าบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีระดับหุ้นส่วนในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กต่ำกว่ามีการจัดการกำไรมากกว่าของบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ชัดแจ้งกับการศึกษาของ Brian, Carl and Jonathan (2011) พบว่าการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีจากขนาดใหญ่ไปสู่อำนักงานเล็กจะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและชัดเจนกับงานของ Jenninge *et al.* (2006) ผลการศึกษาพบว่าการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีจะเพิ่มการรับรู้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี

4. ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100

จากการศึกษาระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ส่งผลต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูก้าไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 2 ปีมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจด

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 มีระยะเวลาในการจ้างผู้สอบบัญชีให้เป็นผู้สอบบัญชีของกิจการไม่ยาวนานนัก ดังนั้น ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการจึงอาจไม่ส่งผลต่อการจัดการกำไร และระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไร เนื่องจากผู้สอบบัญชีจะมีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้ามากขึ้น และอาจนำมาใช้พิจารณาในการลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศศิธา สังขสุวรรณ (2548) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับการจัดการกำไร และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชา ถาพยอม (2555) พบว่า ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร เนื่องจากทำการศึกษาหลังจากที่ กลด. ประกาศบังคับให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุกๆ รอบ 5 ปี ในปี พ.ศ. 2549 ส่งผลให้ปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีความระมัดระวังมากขึ้นส่งผลให้ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีที่ยาวนานขึ้นไม่ได้ทำให้ผู้สอบบัญชีขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ขัดแย้งกับการศึกษา Chen, Lin and Lin (2008) พบว่าเมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและขัดแย้งกับการศึกษาของ Chi and Huang (2005) พบว่า เมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Tenure) และระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดความคุ้นเคยในธุรกิจ มีความเข้าใจมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการจัดการกำไรลดลง แต่ถ้ามีระยะเวลาที่ยาวเกินไปจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาตัวแปรควบคุมที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรกรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 พบว่า อายุของบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ขนาดของบริษัท ประเภทของผู้สอบบัญชี และการเติบโตของบริษัท ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ได้รับประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประการคือ ประโยชน์เชิงทฤษฎีและประโยชน์เชิงนำไปใช้

5.2.1 ประโยชน์ในเชิงทฤษฎี

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าทฤษฎีตัวแทนสามารถนำมาใช้อธิบายถึงแรงจูงใจในการจัดการกำไรได้ เนื่องจากผู้บริหารงบการเงินถือเป็นตัวกลางในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การจัดการกำไรเป็นทางเลือกหนึ่งที่ฝ่ายบริหารนำมาใช้เพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายกำไรที่ตั้งไว้ จุดประสงค์ก็เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ถือหุ้น (เจ้าของ) ของบริษัท เพื่อให้ตนเองได้รับโบนัสหรือเงินเดือนที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้บริหารอาจมีเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าหุ้นที่จะออกจำหน่ายเพื่อจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาซื้อหุ้น

5.2.2 ประโยชน์เชิงนำไปใช้

1. ทำให้ทราบลักษณะและระยะเวลาของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 เนื่องจากทำการศึกษาหลังจากที่ กสท. ประกาศบังคับให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี Audit Partner ทุกๆ รอบ 5 ปี ลักษณะการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีจึงเป็นการเปลี่ยน Audit Partner เป็นส่วนใหญ่ มีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

2. ทำให้ทราบระดับของการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 เมื่อแยกระดับการจัดการกำไรเป็นแบบปี พบว่าจากค่าเฉลี่ยการจัดการกำไร พ.ศ. 2554 มีค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรสูงสุด อาจเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2554 เป็นปีที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกาศบังคับให้บริษัทจัดทำงบการเงินตามมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards : IFRS) และเมื่อพิจารณาการจัดการกำไรแยกแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่าค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรที่สูงที่สุดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร

3. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กสท.) สามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่มีผลกระทบต่อการจัดการกำไรจากการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหมุนเวียนผู้สอบบัญชีเพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันมากขึ้นซึ่งจะทำให้เพิ่มความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีและคุณภาพในการสอบบัญชีให้สูงขึ้น

4. เป็นแนวทางให้สภาวิชาชีพบัญชีได้ใช้เป็นข้อมูลสำหรับออกข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน เช่น ระยะเวลาการเป็น

ผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าและเป็นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพสอบบัญชีในการที่จะนำการวิเคราะห์การจัดการกำไรมาใช้เป็นแนวทางหรือข้อพิจารณา ในการนำไปปรับใช้ในวิชาชีพเพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลทางการเงิน ได้มีมติการพิจารณาที่ดีกว่าในอดีตได้ดีกว่าตัวเลขข้อมูลดิบที่แสดงไว้ใบงบการเงิน โดบปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือ เมื่ออ่านข้อมูลทางการเงินจะต้องพิจารณาและวิเคราะห์ถึงคุณภาพของตัวเลขที่จะตีความด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอบบัญชีมีความระมัดระวังในการตรวจสอบมากยิ่งขึ้น และในสุดท้ายที่สุด การวิเคราะห์การจัดการกำไรนั้น จะช่วยสนับสนุนให้ผู้สอบบัญชีสามารถออกรายงานของผู้สอบบัญชีได้ด้วยความเชื่อมั่นและมีหลักการยิ่งขึ้น

5. เป็นแนวทางให้ เจ้าหนี้ สถาบันการเงิน นักลงทุน นักวิเคราะห์ และผู้ใช้งบการเงินทั่วไป ควรให้ความสำคัญกับรายการคงค้างที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจใช้เป็นตัวบ่งชี้การจัดการกำไรและมีส่วนช่วยสำหรับการประเมินความน่าเชื่อถือของรายงานการเงินซึ่งจะทำให้ตัดสินใจต่างๆ เช่น การลงทุน การให้สินเชื่อ เป็นไปอย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น นอกจากนี้ นักลงทุน นักวิเคราะห์รวมถึงผู้ใช้งบการเงินทั่วไปจึงไม่ควรยึดกับตัวเลขกำไรทางบัญชีที่แสดงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการจัดการกำไร รวมถึงปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากการจัดการกำไรได้และจากการศึกษาพบว่าบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันจะมีคุณภาพกำไรแตกต่างกัน ดังนั้นนักลงทุนควรคำนึงถึงประเภทของอุตสาหกรรมในการตัดสินใจลงทุน

6. ประโยชน์ทางวิชาการในการศึกษาที่เกี่ยวข้องการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีและการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

1. จำนวนบริษัทตัวอย่างที่นำมาใช้ทดสอบสมมติฐานน้อย และไม่กระจายตัวในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม มีเพียง 5 อุตสาหกรรมและบริษัทตัวอย่างที่นำมาทดสอบมีเพียง 47 บริษัท ซึ่งหากทดสอบด้วยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่างานวิจัยนี้อาจทำให้ผลการทดสอบแตกต่างออกไป

2. ระยะเวลาการเก็บข้อมูล เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 ทำให้จำนวนตัวอย่างน้อย หากสามารถเก็บข้อมูลย้อนหลังได้มากกว่านี้ จำทำให้จำนวนตัวอย่างมากขึ้นซึ่งจะทำให้เห็นผลการศึกษชัดเจน

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ใช้จำนวนดัชนี SET 100 โดยเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 ทำให้จำนวนตัวอย่างน้อย ดังนั้นการศึกษาต่อไปในอนาคตควรมีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างและขยายระยะเวลาการเก็บข้อมูล หากสามารถเก็บข้อมูลย้อนหลังได้มากกว่านี้ จะทำให้จำนวนตัวอย่างมากขึ้นซึ่งจะทำให้เห็นผลการศึกษาชัดเจนขึ้นและพิจารณาความเห็นของผู้สอบบัญชี เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้นำข้อมูลทางการเงินมาใช้ในการทดสอบ โดยไม่พิจารณาความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินซึ่งอาจได้แสดงความเห็นไว้แตกต่างจากแบบไม่มีเงื่อนไขสำหรับงบการเงินที่แสดงรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารที่ผิดปกติ ดังนั้นในอนาคตควรพิจารณาความเห็นของผู้สอบบัญชีร่วมในการทดสอบและวิเคราะห์ผลการทดสอบ และอาจจะนำปัจจัยอื่นๆเข้ามาทดสอบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่อการจัดการกำไรหรือไม่ เช่น ความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและฐานะทางการเงินของลูกค้า เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กชกร ตรังวัชรกุล. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี: การศึกษาเชิงประจักษ์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เกียรตินิยม คุณติสุข. 2552 การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี(Online).
<http://account2.bu.ac.th/ejournal/ejournaldetail.php?id=20>, 20 กันยายน 2557
- จิราภรณ์ พิณจรรย์ชัย. 2550. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ทัศนียา สังขสุวรรณ. 2548. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกในกลุ่มบริษัทวิสต์คูก่อสร้างและเครื่องตกแต่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปัทมา คุณสิงห์. 2556. การจัดการกำไรและผลการดำเนินงานภายหลังการจำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปาริชาติ มณีมัย และศันสนีย์ ศรีวรรเดชไพศาล. 2552. การจัดการกำไรของธุรกิจที่ประสบปัญหาทางการเงินซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อการปรับโครงสร้างหนี้. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2552 (1: 21)
- พรทิวา ขาวสะอาด. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการจัดการกำไร : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- มีสิทธิ์ แม่ดี. 2549. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหา

การดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วรรณวิภา อรุณจิต. 2548. ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการ กับการ
จัดการกำไร กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศรัญญา กมขุนทด. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกสั่งให้แก้ไขงบการเงิน.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุคนทิพย์ เนตรระกาศ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรในการเติบโตของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ.วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2543. คุณรู้จัก Creative accounting และคุณภาพกำไร แล้วหรือยัง?. พิมพ์ครั้งที่
ที่1. กรุงเทพมหานคร : ไอโอเน็ค อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส

อนุชา ฤาพยอม. 2555.ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า การ
หมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับ คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย SET 100 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET
100. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อมลยา โกไศยกานนท์. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานสอบบัญชี: กรณีบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการ
บัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- Abdelghany, K.E. 2005. "Measuring the Quality of Earning". *Managerial Auditing Journal* 20(9): 1001-1005
- Brian, T. C., C. W. Hollingsworth, and J. D. Stanley. 2011. "Recent Auditor Downgrade Activity and Changes in Clients' Discretionary Accruals." *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 30(3): 33-58
- Carol, C. D., A. L. Ayalew, and S. N. Tanya. 2002. "Earnings Quality and Auditor Independence: An Examination Using Non-audit Fee Data"(Online):<http://aaahq.org/audit/midyear/02midyear/paper/Dee%20Lulseged%20Nowlin%20Midyr%20Mtgpdf>, August 30, 2014
- Chen, C. Y., J. Lin, and Y. C. Lin. 2008. Audit Partner Tenure, Audit Firm Tenure, and Discretionary Accruals: Does Long Auditor Tenure Impair Earning Quality?." *Contemporary Accounting Research* 25 : 415-445
- Chi, w., and H. Huang. 2005. "Discretionary Accruals, Audit-Firm Tenure and Audit Partner Tenure: Empirical Evidence from Taiwan." *Journal of Contemporary Accounting & Economics* 1 (1): 65-92
- Dewhow, P. M., R. G. Sloan, and A. P. Sweeney. 1995. "Detecting earnings management." *The Accounting Review* 70 : 193-225
- Geiger, M.A., and K.Raghuanadan. 2002. "Auditor Tenure and Audit Reporting Failures." *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 21 : 67-78
- Jennings, M. M., K. J. Pany, and P. M. J. Reckers. 2006 "Strong corporate governance and audit firm rotation: Effects on judges' s independence perceptions and litigation judgment." *Accounting Horizons* 20 (3) : 253-270

- Johnson, V.E., and other. 2002 Audit-Firm Tenure and the Quality of Financial Report. *Contemporary Accounting Research* 19: 636-660
- Krishnan, J. and Stephens, R.G. 1995. Evidence on Opinion Shopping from Audit Opinion Conservatism. *Journal of Accounting and Public Policy* 14 : 179-201
- Myers, N. J., A. L. Myers, and C.T. Omer. 2003. "Exploring the Term of the Auditor-Client Relationship and the Quality of Earning: A Case for Mandatory Auditor Rotation?." *The Accounting Review* 78: 779-799.
- Steven Balsam, Jagan Krishnan, Joon S. Yang. 2003 "Audit Industry Specialization and Earning Quality." *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22 (2) 71-79.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตาราง : สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
จิราภรณ์ พินิจชัย (2550) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการ หมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับ การตกแต่งกำไรผ่านรายการ คงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของ ผู้บริหาร	1.รายการคงค้าง 2.ระยะเวลาการเป็น ผู้สอบบัญชีในบริษัท ลูกค้า 3. การหมุนเวียนผู้สอบ บัญชี	ค่าเฉลี่ยรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจ ของผู้บริหารปีแรกไม่ได้น้อยกว่าปีที่หก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่พบ ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยรายการคง ค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของ บริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีต่าง สำนักงาน กับบริษัทที่มีการหมุนเวียน ผู้สอบบัญชีสำนักงานเดียวกัน
ทัศนียา สังขสุวรรณ (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างระยะเวลาการเป็น ผู้สอบบัญชีกับคุณภาพ กำไร	1.รายการคงค้าง 2. ระหว่างระยะเวลาการ เป็นผู้สอบบัญชีในบริษัท ลูกค้า	กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระยะสั้น ระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้ามี ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ รายการคงค้าง ส่วนกลุ่มที่มี ความสัมพันธ์ระยะยาว มีความสัมพันธ์ ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้าง
วรรณวิภา อรุณจิต (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ขนาดสำนักงานบัญชี ขนาดกิจการ กับการจัดการ กำไร	1.รายการคงค้าง 2.ขนาดสำนักงานสอบ บัญชี 3.ขนาดกิจการ	ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่มี ความสัมพันธ์ต่อการจัดการกำไร และ ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกับการจัดการกำไร หากวิเคราะห์ เฉพาะกลุ่มบริษัทที่ได้รับบริการ ตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชี ขนาดเล็ก (Non-Big 4) พบว่าขนาด กิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันกับการจัดการกำไร

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
<p>ปัทมา คุณสิงห์ (2556) ทำการศึกษาการจัดการ กำไรและผลการดำเนินงาน ภายหลังจากจำหน่ายหุ้น แบบเฉพาะเจาะจง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.รายการคงค้าง 2.ผลการดำเนินงานทางบัญชี 	<p>การศึกษาพบว่าในภาพรวมบริษัทที่ จำหน่ายหุ้นแบบเฉพาะเจาะจงไม่มีการ จัดการกำไรให้สูงขึ้นก่อนการจัด จำหน่าย แต่เมื่อแบ่งการจัดการกำไร ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่เป็นบวก และกลุ่มที่เป็นลบ พบว่าเฉพาะในกลุ่ม ที่มีการจัดการกำไรเป็นบวกมีการจัดการ กำไรให้สูงขึ้น</p>
<p>ปาริชาติ มณีมัย และ ศันสนีย์ ศรีวรเวชไพศาล (2552) ศึกษาการจัดการ กำไรของธุรกิจที่ประสบ ความปัญหาทางการเงินซึ่ง อยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อ ปรับโครงสร้างหนี้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.การเปลี่ยนของสินทรัพย์หมุนเวียน 2. การเปลี่ยนของหนี้สินหมุนเวียน 3.การเปลี่ยนของเงินสดหมุนเวียน 4.การเปลี่ยนของหนี้สินระยะยาว 5.รายการคงค้าง 	<p>บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงิน และอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อปรับ โครงสร้างหนี้ เริ่มมีการจัดการกำไรให้ ลดลงในช่วงสองปีก่อนจะมีการเจรจา ปรับโครงสร้างหนี้ โดยค่าเฉลี่ยของ Discretionary Accruals มีแนวโน้มติด ลบเพิ่มขึ้นทุกปีและติดลบสูงสุดในปีที่ ทำการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>มีสิทธิ์ แมตตี (2549) ได้ ทำการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างระยะเวลาการเป็น ผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบ บัญชีและการเปลี่ยนผู้สอบ บัญชีกับรายงานของผู้สอบ บัญชีเกี่ยวกับปัญหาการ ดำเนินงานต่อเนื่อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ 2.ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี 3.การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี 4.รายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง 	<p>สำนักงานบัญชีที่มีขนาดใหญ่มี แนวโน้มที่จะแสดงความเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง รายงาน ของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการ ดำเนินงานต่อเนื่องยังมีความสัมพันธ์กับ รายงานของผู้สอบบัญชีในปี</p>

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
พรทิศา ชาวสะอาด (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับระดับการ จัดการกำไร	<ol style="list-style-type: none"> 1.ผลการดำเนินงาน 2.อัตราการเติบโต 3.ค่าตอบแทนผู้บริหาร 4.ความเป็นอิสระของ คณะกรรมการการ ตรวจสอบ 5.การจัดการกำไร 	อัตราการเติบโตและค่าตอบแทน ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ ระดับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ
ศรัญญา คมขุนทด (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการ จัดการกำไรผ่านรายการคง ค้าง	<ol style="list-style-type: none"> 1.อัตราผลตอบแทนจาก สินทรัพย์ 2. กระแสเงินสดจากการ ดำเนินงาน 3.ขนาดของบริษัท 4.ขนาดของสำนัก งานสอบบัญชี 5. ความเสี่ยงทางการเงิน 6. การเติบโตของรายได้ 7.รายการคงค้าง 	ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่าน รายการคงค้างได้แก่ อัตราผลตอบแทน จากสินทรัพย์ กระแสเงินสดจากการ ดำเนินงาน และขนาดของบริษัท ส่วน ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ความ เสี่ยงทางการเงิน และการเติบโตของ รายได้ ไม่สามารถใช้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อ การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างใน การศึกษาครั้งนี้ได้
สุคนธ์ทิพย์ เนตรระกาศ (2553) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดการกำไรกับโอกาสใน การเติบโตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ	<ol style="list-style-type: none"> 1.รายการคงค้าง 2.โอกาสในการเติบโต 	การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์เชิง ลบกับโอกาสในการเติบโต กล่าวคือ กิจกรรมจะมีการจัดการกำไร หากโอกาส ในการเติบโตอยู่ในระดับต่ำหรือไม่มี การเติบโต

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
<p>อนุชา ภาพยอม (2555)ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.รายการคงค้าง 2.ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า 3. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี 	<p>ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรและพบว่าคุณภาพกำไรเฉลี่ยบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีระดับหุ้นส่วนในสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ต่ำกว่า คุณภาพกำไรเฉลี่ยของบริษัทที่ไม่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี</p>
<p>อมลยา โกไศยกานนท์ (2547) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานสอบบัญชี</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.ระยะเวลาของสำนักงานสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทลูกค้า 2.ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี 3.ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษของสำนักงานสอบบัญชีในอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า 4.ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี 5.คุณภาพของงานสอบบัญชี 	<p>ผลการศึกษาแต่ละปัจจัยสรุปได้ว่าระยะเวลาของสำนักงานสอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชี ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพของงานสอบบัญชี ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษของสำนักงานสอบบัญชีในอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพของงานสอบบัญชี</p>

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Abdelghany (2005) ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการวัดคุณภาพกำไรของPenman(2001) 2. วิธีการวัดคุณภาพกำไรของ Barton and Simko (2002) 3. วิธีการวัดคุณภาพกำไรของ Leuz et al. (2003) 	<p>เทคนิคการวัดคุณภาพกำไรที่ต่างกันนำไปสู่ผลการวัดคุณภาพกำไรที่ต่างกัน ควรใช้เทคนิคการวัดคุณภาพกำไรมากกว่าหนึ่งวิธีเพื่อวัดคุณภาพกำไรเพื่อที่จะให้ได้หลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพกำไร</p>
Brian et al. (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีกับการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี 2. ขนาดของกิจการ 3. กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน 4. รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร 	<p>การหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีจากขนาดใหญ่ (Big 4) ไปสู่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) จะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีในระดับเดียวกันไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ</p>
Carol et al (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายการคงค้าง 2. ค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชี 	<p>บริษัทที่มีสัดส่วนการจ่ายค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีสูง จะมีรายการคงค้างเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีอาจลดการตรวจสอบการเพิ่มขึ้นของรายรับจากการจัดการกำไร สำหรับลูกค้าที่มีสัดส่วนของค่าบริการอื่นที่ไม่ใช่ค่าสอบบัญชีสูง</p>

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Chen et al. (2008) ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระยะเวลาในการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) 2. ระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Tenure) 3. รายการคงค้าง 	เมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) เพิ่มขึ้นจะส่งให้รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญส่วนระยะเวลาที่ให้บริการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Tenure) ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้คงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
Chi and Huang (2005) ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระยะเวลาในการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) 2. ระยะเวลาในการให้บริการทั้งหมดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Tenure) 3. รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจผู้บริหาร 	เมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner Tenure) และระยะเวลาที่ให้บริการสอบบัญชีของสำนักงานบัญชี (Audit Firm Tenure) เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกิดความคุ้นเคยในธุรกิจ มีความเข้าใจมากขึ้น ทำให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น แต่ถ้ระยะเวลาที่ยาวเกินไปจะส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง และสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 5)
Dechow et al. (1995) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบรายการคงค้าง เพื่อประเมินว่าตัวแบบรายการคงค้างใดที่มีความสามารถในการตรวจพบการจัดการกำไรได้มากที่สุด	<ol style="list-style-type: none"> 1. Healy Model 2. DeAngelo Model 3. Industry Model 4. Jones Model 5. Modified Jones Model 	Modified Jones Model มีความสามารถในการตรวจพบการจัดการกำไรได้ดีกว่าตัวแบบอื่นๆ และสิ่งสำคัญของการศึกษาการจัดการกำไรคือการควบคุมตัวอย่างให้อยู่ในสถานะการเดียวกันและวิธีการเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional data) สามารถใช้ทดสอบสมมติฐานที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ผู้ศึกษา / เรื่องที่ศึกษา	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Geiger et al. (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับรายงานทางการเงินที่ล้มเหลว	<ol style="list-style-type: none"> 1.ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า 2. รายงานทางการเงินของบริษัทที่ล้มเหลว 	รายงานทางการเงินของบริษัทที่ล้มเหลวและบริษัทที่ล้มละลายส่วนใหญ่มาจากระยะเวลาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีในระยะสั้นมากกว่าระยะเวลาความสัมพันธ์ระยะยาว
Jennings et al. (2006) ศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีกับการรับรู้ความเป็นอิสระและคณิศรความพึงรื่องทางกฎหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี 2.ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี 3. การกำกับดูแลกิจการ 4. คณิศรความพึงรื่องทางกฎหมาย 	การกำกับดูแลกิจการที่ดีและการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชี จะเพิ่มความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี และคณิศรความพึงรื่องทางกฎหมายของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความผิดในการแสดงงบการเงินในทางทุจริตจะน้อยลงถ้าการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีเป็นส่วนหนึ่งข้อกำหนดขั้นต่ำของการกำกับดูแลกิจการที่ดี
Myers et al. (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้ากับคุณภาพกำไร	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายการคงค้าง 2. ระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า 	การมีระยะเวลาการสอบบัญชีที่ยาวนานออกไปทำให้คุณภาพในการสอบบัญชีหรือคุณภาพกำไรลดลง
Steven et al. (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้สอบบัญชีแต่ละอุตสาหกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร 2. การตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีที่เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม 	ธุรกิจที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในแต่ละอุตสาหกรรมนั้นมีคุณภาพกำไรสูงกว่าธุรกิจที่ไม่ได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ภาคผนวก ข

รายชื่อบริษัทกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อบริษัทกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

- 1.บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
- 2.บริษัท ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่น โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)

กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

- 1.บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน)
- 2.บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
- 3.บริษัท เอพี (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)
- 4.บริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน)
- 5.บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)
- 6.บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)
- 7.บริษัท เหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน)
- 8.บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)
- 9.บริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)
- 10.บริษัท พุกกะยา เรียวเอสเตท จำกัด (มหาชน)
- 11.บริษัท ควอลิตี้เฮาส์ จำกัด (มหาชน)
- 12.บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน)
- 13.บริษัท ปูนซิเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)
- 14.บริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน)
- 15.บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน)
- 16.บริษัท ซีโน-ไทย เอ็นจิเนียริงแอนด์คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)
- 17.บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)

กลุ่มทรัพยากร

- 1.บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)
- 2.บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
- 3.บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน)
- 4.บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
- 5.บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)
- 6.บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

7.บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)

8.บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)

9.บริษัท ทีทีดับบลิว จำกัด (มหาชน)

กลุ่มบริการ

1.บริษัท บางกอก เซน ฮอสปีทอล จำกัด (มหาชน)

2.บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน)

3.บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

4.บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)

5.บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน)

6.บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)

7.บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)

8.บริษัท โสม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)

9.บริษัท ลีอกซ์เลย์ จำกัด (มหาชน)

10.บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

11.บริษัท ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน จำกัด (มหาชน)

12.บริษัท โทรีเซนไทย เอเจนต์ซีส์ จำกัด (มหาชน)

กลุ่มเทคโนโลยี

1.บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

2.บริษัท เดลต้า อีเลคโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

3.บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)

4.บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)

5.บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)

6.บริษัท สามารถคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

7.บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน)

8.บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ภาคผนวก ค
แบบเก็บข้อมูล

แบบเก็บข้อมูล

ชื่อบริษัท.....

	2551	2552	2553	2554	2555	2556
1.จำนวนจากรายการคงค้างตามแนวคิดกระแสเงินสด						
กำไรก่อนภาษี						
กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน						
2. จำนวนหาค่าสัมประสิทธิ์						
สินทรัพย์รวมปีที่						
สินทรัพย์รวมปีที่						
รายได้รวมปีที่						
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์						
3. จำนวนหารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ						
ลูกหนี้การค้ารวม						
4. จำนวนหารายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร						
อายุของบริษัท						
ขนาดของบริษัท						
ประเภทของผู้สอบบัญชี						
การเติบโตของกิจการ						
ประเภทของอุตสาหกรรม						

